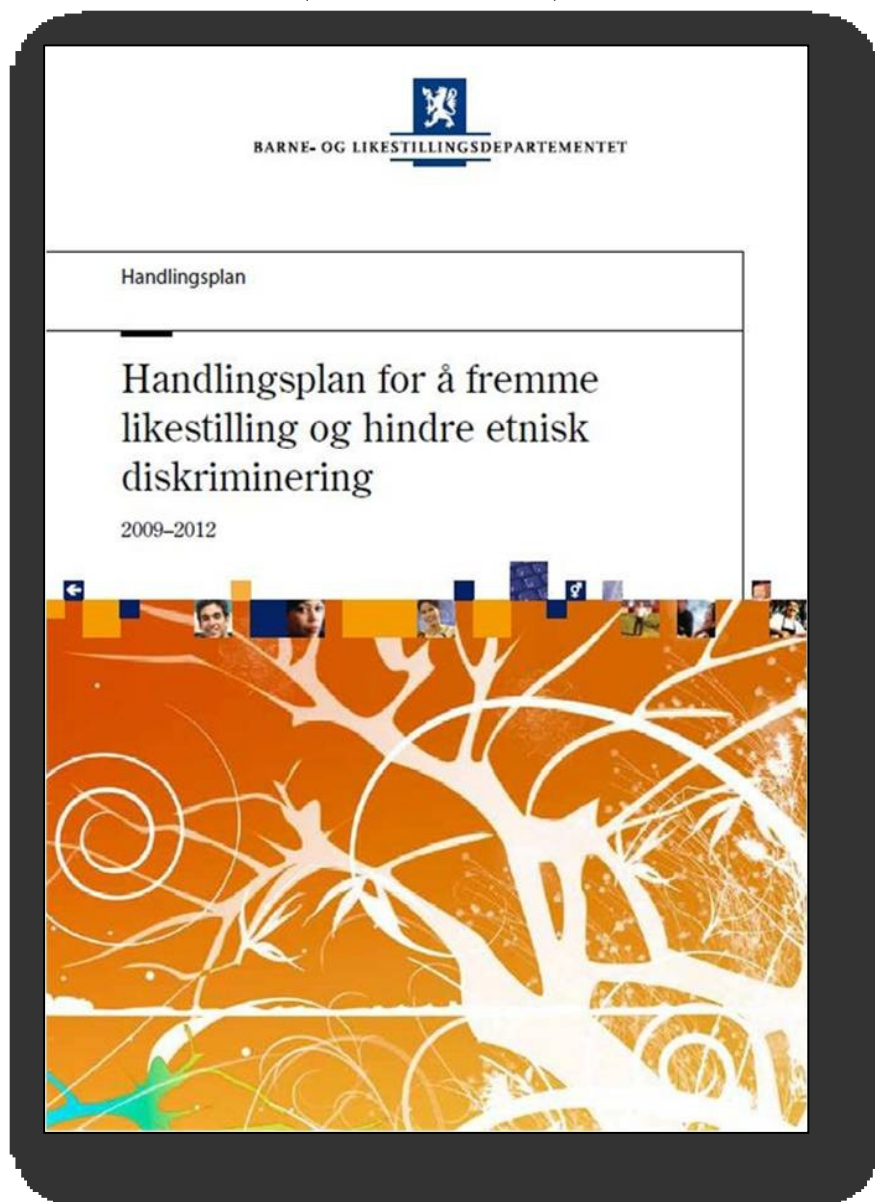

Statusrapport pr. 1.1.2010

Oppfølging av Handlingsplan for å fremme likestilling og hindre etnisk diskriminering (2009- 2012)

Innhold

Innledning.....	3
Samlet tiltaksoversikt.....	4
Samordning og integrering av et likestillingsperspektiv	6
Det rettslige vernet mot diskriminering.....	7
Dokumentasjon og kunnskapsutvikling	10
Boligmarked	14
Barnehage, Skole og Utdanning.....	15
Arbeidsliv	19
Offentlige tjenester	27
Tolk i offentlig tjenesteyting	27
Brukerundersøkelser i statlig og kommunal sektor	28
Familievern.....	30
Helse og omsorg.....	32
Justissektoren.....	33
Toll- og avgiftsetaten.....	38
Valg	40
Kultur og media.....	41
Internasjonalt samarbeid og forpliktelser	44

Innledning

Regjeringen la i april 2009 fram Handlingsplan for å fremme likestilling og hindre etnisk diskriminering 2009–2012. Innsatsen i planen er rettet mot å bekjempe den diskriminering som særlig innvandrere og deres barn, samer og nasjonale minoriteter kan oppleve. Planen inneholder 66 nye tiltak og har særlig fokus på arbeidsliv, offentlig tjenesteyting, barnehage/skole/utdanning, boligmarked og på diskriminering ved utesteder.

Et av hovedmålene med handlingsplanen er å bidra til en god implementering av de nye aktivitets- og rapporteringspliktene i diskrimineringslovgivningen. Et annet hovedmål er å øke kunnskapen om art, omfang og årsaker til diskriminering for å kunne sette i verk mer treffsikre tiltak.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet koordinerer arbeidet med oppfølging av planen. Tiltakene i planen er forankret i ni departementer, og skal dekkes innenfor de ulike departementenes budsjetttrammer. Regjeringen styrker med denne planen også samarbeidet med partene i arbeidslivet. I planperioden samarbeider Regjeringen med de åtte hovedorganisasjonene i arbeidslivet om felles tiltak som inngår i planen for å bekjempe diskriminering i arbeidslivet.

Det er opprettet en referansegruppe for oppfølging av planen. Her deltar representanter fra:

- Likestillings- og diskrimineringsombudet
- Kontaktutvalget mellom innvandrerbefolkningen og myndighetene
- Kontaktforum mellom nasjonale minoriteter og sentrale myndigheter
- Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner
- Sametinget
- Antirasistisk Senter
- Innvandrernes Landsorganisasjon
- SOS rasisme
- MiRA Ressurssenter for innvandrere og flyktningkvinner
- Organisasjon mot offentlig diskriminering

Det er i 2009 avholdt ett møte i referansegruppen.

I denne rapporten redegjøres det nærmere for status når det gjelder oppfølgingen av de 66 tiltakene i handlingsplanen. Rapporten gir ikke en helhetlig beskrivelse av all innsats som skjer på de ulike departementsområder for å fremme likestilling og hindre etnisk diskriminering, ei heller et helhetlig bilde av den innsats som arbeidslivets parter gjør på dette feltet.

Mye arbeid for å fremme likestilling, inkludering og fravær av diskriminering skjer gjennom myndighetenes ordinære virksomhet, blant annet som følge av tidligere handlingsplaner på dette feltet, jf. blant annet *Handlingsplan mot rasisme og diskriminering (2002-2006)*.

Innsatsen i denne planen må også ses i sammenheng med handlingsplaner som er igangsatt for å fremme integrering og inkludering av innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, jf. blant annet *Handlingsplan for integrering og inkludering av innvandrerbefolkningen 2007* og videreføring av denne i 2008, 2009 og 2010 samt *Strategiplan for likeverdig utdanning i praksis 2004 – 2009*. Innsatsen i *Handlingsplan for å fremme likestilling og hindre etnisk diskriminering* må også ses i sammenheng med Regjeringens innsats i forhold til samer og nasjonale minoriteter. Det vises til *Handlingsplan for samisk språk (2009-2014)* og til *Handlingsplan for bedre levekårssituasjon for rom i Oslo*.

Videre er det viktig å se planen i sammenheng med Regjeringens innsatser for å fremme et samfunn uten vold i nære relasjoner, jf. *Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2008- 2011*, *Handlingsplan mot tvangsekteskap 2008-2011* og *Handlingsplan mot kjønnslemlestelse 2008-2011*.

Et felles mål for alle disse handlingsplanene er å sikre like muligheter for alle uavhengig av etnisk opprinnelse. Initiativene supplerer og overlapper til dels hverandre. Det er derfor viktig å se alle disse handlingsplanene i sammenheng.

Videre må innsatsen i denne planen også ses i sammenheng med *Handlingsplan for bedre livskvalitet for lesbiske, homofile, bifile og transpersoner (2009 – 2012)* som tydeliggjør at personer med minoritetsbakgrunn kan være utsatt for diskriminering på flere grunnlag.

Statusrapporten viser at departementene har prioritert arbeidet med å igangsette tiltak i 2009. Totalt 48 av 66 tiltak er igangsatt. Noen tiltak har ikke planlagt oppstart før senere i handlingsplanperioden. Det er for tidlig å redegjøre for resultater av tiltakene, da få tiltak er ferdig gjennomført. Flere viktige forskningsprosjekter er igangsatt i 2009 for å øke kunnskapen om art og omfang av diskriminering. Dette er viktig og nødvendig kunnskap for det videre arbeidet på dette feltet.

I 2010 vil arbeidet med å sette i verk og gjennomføre tiltak i planen videreføres.

Samlet tiltaksoversikt

Nr.	Tittel	Ansvarlig	Status
1	<i>Opplæring av departementsansatte i internasjonale konvensjoner, diskrimineringslovgivning og utredningsinstruksen</i>	BLD	Ikke igangsatt
2	<i>En felles veileder til utredningsinstruksen på ulike grunnlag</i>	BLD	Igangsatt
3	<i>En helhetlig diskrimineringslovgivning</i>	BLD	Igangsatt
4	<i>Strategi for informasjon og implementering av nye aktivitets- og rapporteringsplikter</i>	BLD	Igangsatt
5	<i>Informasjon om straffeloven og straffesystemet</i>	JD	Under planlegging
6	<i>Kommunenes rolle som kontrollinstans ved diskriminering på skjenkesteder</i>	HOD	Igangsatt
7	<i>Samarbeidsprosjekt med Næringssetaten i Oslo kommune om utestedsdiskriminering</i>	BLD	Igangsatt
8	<i>Et forum for likestillingsdata</i>	BLD	Ikke igangsatt
9	<i>Situasjonstesting</i>	BLD	Igangsatt
10	<i>En kunnskapsoppsummering av forskning om diskriminering mot barn og unge</i>	BLD	Ikke igangsatt
11	<i>Utredning om likestilling for jenter og kvinner i innvandremiljøer</i>	BLD	Igangsatt
12	<i>Kartlegging av hvordan samepolitikken ivaretas på lokalt og regionalt nivå</i>	FAD	Igangsatt
13	<i>En kartlegging av antall kvener i Norge og geografisk fordeling.</i>	FAD	Uavklart
14	<i>Forsknings- og utviklingstiltak om etnisk diskriminering</i>	BLD	Under planlegging
15	<i>Oppfølging av undersøkelse om diskriminering i leiemarkedet</i>	KRD	Igangsatt
16	<i>En kartlegging av boforhold og bosetting for rom</i>	KRD	Gjennomføres ikke
17	<i>Program for et inkluderende lærings- og oppvekstmiljø og for å styrke innsatsen mot mobbing</i>	KD	Igangsatt
18	<i>Nytt Manifest mot mobbing i barnehager, skoler og fritidsmiljøer</i>	KD	Igangsatt

19	<i>Utvalgsundersøkelse til elevundersøkelsen</i>	KD	Igang satt
20	<i>Veileder for kulturelt mangfold som ressurs</i>	KD	Gjennomført
21	<i>Rekruttering til samisk utdanning</i>	KD	Igang satt
22	<i>Kampanje for økt rekruttering av lærere med innvandrerbakgrunn til den ordinære lærerutdanningen</i>	KD	Igang satt
23	<i>Wergelandssenteret</i>	KD	Igang satt
24	<i>Veileder for aktivitets- og rapporteringsplikten</i>	BLD og partene i arbeidslivet	Gjennomført
25	<i>Pilotprosjekt for aktører som er omfattet av aktivitets- og rapporteringsplikten</i>	BLD og partene i arbeidslivet	Igang satt
26	<i>Holdnings- og erfaringsundersøkelse om mangfold og diskriminering blant arbeidsgivere og tillitsvalgte</i>	BLD og partene i arbeidslivet	Igang satt
27	<i>Kartlegging av andel innvandrere sysselsatt i statlig, kommunal og privat sektor</i>	BLD, FAD og AID	Igang satt
28	<i>Kurs i diskrimineringsjuss</i>	FAD	Igang satt
29	<i>Program for mangfoldsledelse</i>	FAD	Gjennomført
30	<i>Medarbeiderundersøkelser i staten</i>	FAD	Igang satt
31	<i>Medarbeiderundersøkelser i kommuner</i>	KS	Igang satt
32	<i>Øke andelen personer med minoritetsbakgrunn til styrene i offentlig eide foretak</i>	BLD	Ikke igangsatt
33	<i>Mentorprogram for kvinner med minoritetsbakgrunn</i>	BLD	Igang satt
34	<i>Kartlegge bruk av tolk i tjenesteytingen</i>	BLD, KD og HOD	Igang satt
35	<i>Bedre bruken av kvalifisert tolk i offentlig sektor</i>	BLD, HOD og JD	Igang satt
36	<i>Veileder for brukerundersøkelser</i>	FAD, BLD	Igang satt
37	<i>Ny nasjonal innbyggerundersøkelse</i>	FAD	Igang satt
38	<i>Brukerundersøkelser i kommuner</i>	KS	Igang satt
39	<i>Informasjon om familievernets tilbud</i>	BLD	Ikke igangsatt
40	<i>Samarbeid med innvandrerråd og asylmottak</i>	BLD	Under planlegging
41	<i>Kompetansehevingstiltak i familievernet</i>	BLD	Under planlegging
42	<i>Evaluering av meklingsordningen ved familievernkontorene</i>	BLD	Igang satt
43	<i>Utvikling av legevakttjenesten</i>	HOD	Igang satt
44	<i>Veilederprogram for turnusleger</i>	HOD	Gjennomført
45	<i>Tilrettelegging av informasjon om tannhelsetjenesten</i>	HOD	Gjennomført
46	<i>Handlingsplan for å beholde og rekruttere personer med minoritetsbakgrunn i</i>	JD	Igang satt

	<i>kriminalomsorgen</i>		
47	<i>Fremme likebehandling av innsatte/domfelte</i>	JD	Igangsatt
48	<i>Rådgivningskontor for kriminalitetsofre med spesialkompetanse i forhold til rasisme og diskriminering</i>	JD	Under planlegging
49	<i>Pålegg om aktivt å søke meglerkandidater med minoritetsbakgrunn</i>	JD	Under planlegging
50	<i>Kompetanseheving i meglerkorpset</i>	JD	Under planlegging
51	<i>Stormøter i saker som gjelder rasisme og diskriminering</i>	JD	Under planlegging
52	<i>Integrere mangfoldsperspektiv i all opplæring på Politihøgskolen</i>	JD	Igangsatt
53	<i>Retningslinjer for å motvirke diskriminering</i>	JD	Igangsatt
54	<i>Kartlegging av hvorfor studenter/ansatte begynner og slutter i politiet</i>	JD	Ikke igangsatt
55	<i>Øke andel medarbeidere med minoritetsbakgrunn i Toll- og avgiftsetaten</i>	FIN	Igangsatt
56	<i>Informasjonsmateriell til reisende som har vært gjennom tollkontroll</i>	FIN	Igangsatt
57	<i>Seminar om kulturelle utfordringer i kontrollsituasjoner</i>	FIN	Gjennomført
58	<i>Tiltak for å fremme økt valgdeltakelse blant personer med innvandrerbakgrunn</i>	KRD, BLD	Gjennomført
59	<i>Krav til rapportering om kulturelt mangfold</i>	KUD	Igangsatt
60	<i>Grunnlovsjubileet 2014</i>	KUD	Igangsatt
61	<i>Forskning på mediebruk blant personer med innvandrerbakgrunn</i>	KUD	Igangsatt
62	<i>Tiltaksplan for mangfold i NRK</i>	KUD	Igangsatt
63	<i>Oppfølging av CERDs anbefalinger til Norges 19./20. rapport</i>	BLD	Avventes
64	<i>Oppfølging av ECRIs fjerde landrapport om Norge</i>	BLD	Igangsatt
65	<i>Øke frivillige organisasjoners deltakelse i Progress</i>	BLD	Ikke igangsatt
66	<i>Styrke arbeidet for likestilling og mot etnisk diskriminering i nordisk samarbeid</i>	BLD	Igangsatt

Samordning og integrering av et likestillingsperspektiv

Tiltak 1 Opplæring av departementsansatte i internasjonale konvensjoner, diskrimineringslovgivning og utredningsinstruksen

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD).

Budsjett: Det er ikke satt av budsjettmidler til tiltaket i 2010. Utgiftene vil dekkes innenfor ordinære budsjetttrammer.

Målsetting: Målsettingen med tiltaket er å øke kunnskapen om likestilling og diskriminering på ulike grunnlag blant saksbehandlere i departementene.

Status: BLD gjennomførte et internt kurs om diskrimineringslovgivningen for egne ansatte høsten 2009. Erfaringene fra dette kurset vil bli brukt i planleggingen av et større kurs for saksbehandlere i alle departementer. Opplæring i utredningsinstruksen vil planlegges når ny veileder til utredningsinstruksen foreligger, jf. tiltak 2.

Resultater: Foreligger ikke

Fremdriftsplan: Det planlegges å gjennomføre kurs i 2011.

Tiltak 2 En felles veileder til utredningsinstruksen på ulike grunnlag

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD)

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene vil dekkes innenfor ordinære budsjetttrammer

Målsetting for tiltaket: Å sikre god informasjon om hvordan likestillingsperspektivet på ulike grunnlag bør integreres i statlig utredningsarbeid.

Status: Arbeidet igangsettes mars 2010

Resultater: Foreligger ikke

Fremdriftsplan: Veilederen samt en plan for hvordan opplæring i veilederen skal gis skal foreligge innen utgangen av 2010.

Det rettslige vernet mot diskriminering

Tiltak 3 En helhetlig diskrimineringslovgivning

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD).

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene til lovarbeidet vil dekkes innenfor ordinære budsjetttrammer. Økonomiske og administrative konsekvenser av lovforslaget vil utredes.

Målsetting: Diskrimineringslovgivningen er i dag spredt på flere ulike lover, og vernet mot diskriminering er ulikt for de ulike diskrimineringsgrunnlagene. Målsettingen med en samlet diskrimineringslov er å styrke diskrimineringsvernet og å forenkle lovverket.

Status: Diskrimineringslovutvalgets forslag til samlet diskrimineringslov (NOU 2009: 14 Et helhetlig diskrimineringsvern) var på en bred høring høsten 2009 med frist 30. desember 2009. BLD arbeider nå med oppfølging av lovforslaget og høringen.

Resultater: Foreligger ikke

Fremdriftsplan: BLD tar sikte på fremme et lovforslag for Stortinget i 2012.

Tiltak 4 Strategi for informasjon og implementering av nye aktivitets- og rapporteringsplikter

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD)

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene vil dekkes innenfor ordinære budsjetttrammer.

Målsetting: Strategien skal bidra til en best mulig implementering og gjennomføring av aktivitets- og rapporteringsplikt (ARP) etter tre lovverk og utnytte mulige synergieffekter ved å se de ulike grunnlagene i sammenheng.

Delmål for strategien:

- Sikre at innholdet i pliktene er kjent for målgruppene og best mulig kvalitet i alle virksomheter for gjennomføring av ARP.
- God aktivitet og rapportering når det gjelder likestilling på grunn av kjønn, nedsatt funksjonsevne, etnisitet, religion mv.
- Sikre et godt samarbeid og dialog mellom departementet og sentrale aktører.

Status: BLD har utarbeidet en intern plan for hvilke tiltak departementet skal prioritere for å sikre god implementering av de nye aktivitets- og rapporteringspliktene. Planen utvikles jevnlig og revideres årlig.

Sentrale samarbeidspartnere i arbeidet med å følge opp ARP er departementene, herunder Embetsmannsgruppen for likestilling, Likestillings- og diskrimineringsombudet, partene i arbeidslivet og de regionale sentrene for mangfold og likestilling.

Resultater: BLD har i 2009 prioritert arbeidet med å spre informasjon om de nye aktivitets- og rapporteringspliktene. Dette omfatter tiltak som:

- Kunngjøring i Norsk lysningsblad
- Informasjonsbrosjyre er sendt ut til kommuner, fylkeskommuner, fylkesmenn og private virksomheter med flere enn 50 ansatte
- Frokostseminar i forbindelse med lansering av veileder for arbeidslivet (partsamarbeid)
- Veileder er sendt ut til kommuner, departementer, private virksomheter med mer enn 50 ansatte og til BLDs underliggende etater. Alle departementer er anmodet om å videresende veileder og rundbrev til sine underliggende etater.
- Partene i arbeidslivet har fått 500 eks hver til fordeling. Diskriminering har vært tema på flere interne kurs i regi av partene.
- Rundbrev er sendt ut til departementer, private virksomheter og BLDs underliggende etater
- Informasjon om ARP er tatt inn i statens personalhåndbok
- ARP var et av temaene på BLDs høstmøte med fylkesmennene, veileder ble delt ut. Arbeidet med å planlegge et kurs i ARP for fylkesmannsembetene er startet opp.
- ARP har vært tema i en rekke politiske innlegg/taler mv.

- De regionale sentrene har høsten 2009 fått til sammen 700 000 til økt pådriverarbeid i forhold til ARP. Deres innsats i 2009 har særlig vært rettet mot kommunene
- BLD har i samarbeid med partene igangsatt en erfarings- og holdningsundersøkelse om mangfold og likestilling, som bl.a. skal fange opp kjennskap til ARP hos ledere og tillitsvalgte
- Det er utarbeidet en brosjyre med anbefalinger til et familievennlig arbeidsliv
- En intern arbeidsgruppe har utarbeidet et forslag tiltaksplan for oppfølging av ARP internt i BLD

Fremdriftsplan: Strategiplanen vil videreutvikles gjennom hele handlingsplanperioden og revideres årlig.

Tiltak 5 Informasjon om straffeloven og straffesystemet

Ansvarlig: Justis- og politidepartementet (JD)

Budsjett: 50 000 kroner for 2010

Målsetting: Påtalemyndigheten mottar svært få anmeldelser og klager i forhold til diskrimineringsbestemmelsene i straffeloven. Dersom det forholder seg slik at visse grupper av befolkningen har en høy terskel for å benytte de lovfastsatte rettighetene til å anmelde straffbare forhold og klage over påtaleavgjørelser, er saklig informasjon og dialog om rettighetene og konsekvensene av å benytte disse i praksis en farbar vei.

I dette tiltaket vil en utarbeide informasjonsmateriale til aktuelle grupper i befolkningen om:

- Adgangen til å anmelde tilfeller av straffbar rasisme og diskriminering.
- Muligheten til å fremme administrativ klage til overordnet politimyndighet over diskriminerende praksis i politiet.
- Adgangen til å klage til overordnet påtalemyndighet dersom en ikke er tilfreds med politiets eller statsadvokatens behandling av en anmeldelse.
- Hovedpunkter i det norske straffesystemet, herunder påtalemyndighetens og domstolenes roller, og om kravene til bevis for å reise tiltale og for å avsi fellende dom i straffesaker.

Status: Tiltaket er under planlegging.

Resultater: Foreligger ikke

Fremdriftsplan: Tiltaket skal gjennomføres i planperioden 2009 - 2012

Tiltak 6 Kommunenes rolle som kontrollinstans ved diskriminering på skjenkesteder

Ansvarlig: Helse- og omsorgsdepartementet (HOD)

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene vil dekkes innenfor ordinære budsjetttrammer

Målsetting: Å økte bevisstheten og kunnskapen blant ulike aktører om at diskriminering kan gi grunnlag for inndragning av skjenkebevilling.

Status: I en kursrekke om kontroll som ble avholdt høsten 2009 for kontrollører, saksbehandlere og politikere i kommunen, har Helsedirektoratet informert om at diskriminering kan gi grunnlag for inndragning av bevilling, jf. alkoholloven § 1-8 tredje ledd.

Resultater: Vanskelig å angi resultater.

Fremdriftsplan: Ikke avgjort hvorvidt kursrekken vil videreføres.

Tiltak 7 Samarbeidsprosjekt med Næringsetaten i Oslo kommune om utestedsdiskriminering

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD)

Budsjett: Oslo kommune er bevilget totalt 500 000 kr til prosjektet

Målsetting: Styrke kontrollen med at utesteder overholder forbudet mot diskriminering, og spre erfaringene til andre kommuner. Tiltaket har også som målsetting å avdekke og kartlegge omfang av utestedsdiskriminering.

Status: Forarbeidet til prosjektet startet opp desember 2009.

Resultater: Resultater foreligger ikke da prosjektene ikke er fullført.

Fremdriftsplan: Grunnet behovet for mer tid til å innhente kontrollører er oppstart av kontroller satt til våren 2010. Det skal tidlig i 2010 opprettes en referansegruppe bestående av BLD, Næringsetaten i Oslo kommune og Likestillings- og diskrimineringsombudet. Det skal vurderes om flere skal inngå i referansegruppen etter hvert. Sluttrapport vil utarbeides.

Dokumentasjon og kunnskapsutvikling

Tiltak 8 Et forum for likestillingsdata

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD)

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene vil dekkes innenfor ordinære budsjetttrammer

Målsetting: BLD vil ta initiativ til å opprette et forum for likestillingsdata mellom databrukere (utvalgte departementer med underliggende etater og Likestillings- og diskrimineringsombudet) og dataprodusenter (Statistisk sentralbyrå, forskningsinstitusjoner). Dette vil være et ledd i innsatsen for å få en mer helhetlig og systematisk tilnærming til innhenting av data som kan belyse likestilling og diskriminering på ulike grunnlag.

Status: Et forum er ikke etablert så langt. BLD har økt sin støtte til SSBs koordinator for likestillingsrelatert statistikk. BLD vil finansiere koordinatorstillingen med 340 000 kroner

årlig i treårsperioden 2010-2012. Hovedvekten av den delen av stillingen som BLD finansierer, skal fortsatt nyttes på området statistikk om kjønnslikestilling. Koordinator skal også delta i det planlagte Forum for likestillingsdata, og bidra med oversikt over eksisterende statistikk som finnes på ulike grunnlag og som kan være indikatorer på likestilling. Det forventes også at koordinator kan gi faglige innspill/vurderinger til de problemstillinger som inngår i forslaget til mandat for forumet.

Resultater: Foreligger ikke

Fremdriftsplan: Departementet tar sikte på etablere forumet høsten 2010/vinteren 2011.

Tiltak 9 Ansettelsespraksis og beslutningsgrunnlag. Situasjonstesting på det norske arbeidsmarkedet

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD)

Budsjett: Prosjektet har en total kostnadsramme på 3,5 mill kr fordelt over budsjettet for 2009, 2010 og 2011.

Målsetting: Prosjektet som gjennomføres av Institutt for Samfunnsforskning (ISF) har til hensikt å generere ny kunnskap om diskrimineringsmekanismer på det norske arbeidsmarkedet. Målet er å undersøke om det finnes et diskrimineringsmønster langs etniske skillelinjer i tilgangen til det norske arbeidsmarkedet. Studien ønsker å avdekke omfang av etnisk diskriminering, undersøke hvilke former for diskriminering som er utbredt og oppnå kunnskap om beveggrunnene til at illegitim forskjellsbehandling forekommer.

Status: Prosjektet går etter planen.

Resultater: Det er for tidlig å rapportere om resultater, se fremdriftsplan.

Fremdriftsplan: Prosjektet startet mai 2009 og avsluttes desember 2011.

Tiltak 10 En kunnskapsoppsummering av forskning om diskriminering mot barn og unge.

Ansvarlig: Barne-, likestillings og inkluderingsdepartementet (BLD)

Budsjett: Det er reservert kr 500 000,- i 2010 til tiltaket.

Målsetting: Å øke kunnskapen om art, omfang og årsaker til diskriminering av barn og unge.

Status: Det vil bli kunngjort anbud på kunnskapsstatus av forskning om diskriminering mot barn og unge våren 2010.

Resultater: Foreligger ikke

Fremdriftsplan: Det tas sikte på kontraktsinngåelse sommeren 2010. Prosjektet skal etter planen avsluttes innen utgangen av 2010.

Tiltak 11 Utredning om likestilling for jenter og kvinner i innvandremiljøer

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD)

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene vil dekkes innenfor ordinære budsjetterammer.

Målsetting: Å identifisere hvordan myndighetene kan bidra til, og hvilke virkemidler myndighetene har for å sørge for, at alle jenter og kvinner i Norge får de samme muligheter til å nyte godt av norsk likestillings- og velferdspolitik. En annen målsetting er å bidra til å styrke rettighetsinformasjonen til kvinners med minoritetsbakgrunn.

Status: BLD har i 2009 hatt en intern gjennomgang av de virkemidler og tiltak som BLD forvalter på sitt fagområde for å fremme likestilling for jenter og kvinner i minoritetsmiljøer. Som ledd i dette arbeidet samlet BLD høsten 2009 en rekke kvinneorganisasjoner til utveksling av ideer for å få innspill til departementets videre arbeid for økt likestilling for jenter og kvinner med innvandrerbakgrunn, og for å oppmuntre organisasjonene til å jobbe på tvers. Behovet for å styrke informasjonen om rettigheter var et av flere tiltak som ble drøftet.

Det vises også til at BLD har finansiert FAFO rapport 2009:39 *Familiepraksis og likestilling i innvandrede familier*.

Resultater: Foreligger ikke

Fremdriftsplan: Regjeringen vil i begynnelsen av 2010 oppnevne et offentlig utvalg som vil få i mandat å utrede norsk likestillingspolitikk med utgangspunkt i livsløp, etnisitet og klasse. Utvalget skal etter planen levere sin innstilling innen august 2012.

BLD vil i 2010 videreføre arbeidet med å vurdere hvordan rettighetsinformasjon særlig rettet mot kvinner med minoritetsbakgrunn kan styrkes. FAFO rapporten *Familiepraksis og likestilling i innvandrede familier* vil i 2010 bli utvidet til flere grupper for å fange opp bredden i familiepraksiser og holdninger til likestilling i Norge.

Tiltak 12 Kartlegging av hvordan samepolitikken ivaretas på lokalt og regionalt nivå

Ansvarlig: Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (FAD)

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene vil dekkes innenfor ordinære budsjetterammer

Målsetting: KS, Sametinget og departementet etablerte i 2009 en arbeidsgruppe som blant annet skal vurdere behovet for utredninger og kompetanseheving i kommunene, diskutere konsekvensene av tospråklighet og gjøre en vurdering av om det i inntektssystemet kan legges inn en beregningsnøkkel for tospråklighet. Spørsmålet om hva som er kommunenes ansvar for samepolitiske saker skal også ses på. Målsetningen for arbeidet vil blant annet være å kartlegge de utfordringer kommunesektoren møter for å oppfylle forventninger til likeverdige tjenester for den samiske befolkningen.

Status: Arbeidsgruppen er enig om at det er behov for et omfattende utrednings- og kartleggingsarbeid før arbeidsgruppen kan gjøre sine vurderinger.

Resultater: Foreligger ikke

Fremdriftsplan: Det tas sikte på å ferdigstille et slikt utredningsarbeid innen utgangen av 2010.

Tiltak 13 En kartlegging av antall kvener i Norge og geografisk fordeling

Ansvarlig: Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (FAD)

Budsjett: Ikke spesifisert.

Målsetting: Å få et bedre datagrunnlag for å vurdere situasjonen og levekårene til kvenene i Norge

Status: Mange innenfor de nasjonale minoritetene selv er meget skeptiske til registreringer basert på etnisk tilhørighet. Myndighetene er i dialog med de nasjonale minoriteters organisasjoner for å finne egnete og treffsikre metoder for å kunne si noe mer om levekår for gruppene, som grunnlag for politikkutviklingen.

I forbindelse med utviklingen av Plan for forskning på nasjonale minoriteter har det vært tale om å finne en tilnærming for å få fram et bedre datagrunnlag når det gjelder kvener.

Resultater: Arbeidet har stoppet opp, blant annet på grunn av den omtalte skepsisen til registreringer.

Fremdriftsplan: Uavklart om tiltaket vil bli gjennomført i planperioden.

Tiltak 14 Forsknings- og utviklingstiltak om etnisk diskriminering

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD)

Budsjett: Ikke avklart

Målsetting: Å øke kunnskapen om art, omfang og årsaker til diskriminering. Det er behov for kunnskap på flere områder. Blant annet er det behov for dokumentasjon om holdninger til jøder og jødedom i Norge. I tillegg er det behov for å undersøke befolkningens holdninger til andre minoritetsgrupper i Norge som rom og muslimer.

Status: Norske myndigheter har i 2009 flere ganger blitt oppfordret til å ta tak i uttrykk for antisemittiske holdninger i det norske samfunnet. Norge hadde formannskapet i Task Force for International Cooperation on Holocaust Education, Remembrance and Research (ITF) i 2009/2010. I den forbindelse ba Utenriksdepartementet høsten 2009 Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter om å utarbeide en mulig prosjektskisse til en undersøkelse om befolkningens holdninger til jøder og jødedom.

Resultater: Prosjektskisse foreligger

Fremdriftsplan: BLD vil i 2010 koordinere den finansielle medvirkningen til en undersøkelse om befolkningens holdninger til jøder og rom på vegne av flere departement. Undersøkelsen skal gjennomføres av HL- senteret i tett samarbeid med internasjonale eksperter på feltet. Undersøkelsen vil også omfatte holdninger til rom og holdninger til muslimer. Det tas sikte på at undersøkelsen skal ferdigstilles våren 2012.

Boligmarked

Tiltak 15 Oppfølging av undersøkelse om diskriminering i leiemarkedet

Ansvarlig: Kommunal- og regionaldepartementet (KRD)

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene vil dekkes innenfor ordinære budsjетtrammer

Målsetting: Få mer kunnskap om art og omfang av diskriminering i leiesektoren for å kunne iverksette tiltak/virkemidler som kan bidra til å redusere forekomsten.

Status: Norsk institutt for by- og regionsforskning (NIBR) gjennomførte i 2009 en undersøkelse for å få mer kunnskap om art og omfang av diskriminering i leiesektoren (*Etniske minoriteter og forskjellsbehandling i leiemarkedet*, NIBR-rapport 2009:2).

Resultater: NIBR konkluderte med at leiemarkedet har sorteringsmekanismer som bidrar til at grupper med ulik etnisk bakgrunn opplever å ha ulike vilkår i leiemarkedet. Det var særlig leietakere med somalisk og irakisk bakgrunn som oppga at de hadde opplevd diskriminering og at nasjonal bakgrunn var et hinder for å få leie.

Fremdriftsplan: Husbanken er i tildelingsbrevet for 2010 bedt om å følge opp resultatene fra undersøkelsen gjennom å:

- Medvirke til et bredere spekter av boligtyper og boligstørrelser gjennom boligtilskuddet til utleiebolige.
- Bistå kommunene gjennom informasjons- og kompetansehevende arbeid, til å avkrefte myter om utleie til etniske minoriteter.
- Stimulere kommunene til mer aktiv bruk av det elektroniske opplæringsverktøyet "Å bo" og annet informasjonsmateriell om bolig og boforhold.

Tiltak 16 En kartlegging av boforhold og bosetting for rom

Ansvarlig: Kommunal- og regionaldepartementet (KRD)

Budsjett: Ingen

Målsetting: Målsettingen var å få mer kunnskap og informasjon om hvordan denne gruppen bor og hvilke boligpreferanser de har.

Status: Kartleggingen av boligsituasjonen for rom i Oslo ble ikke gjennomført på grunn av forskningsetiske dilemmaer.

Resultater: Ingen.

Fremdriftsplan: KRD skal ved Husbanken delta en referansegruppe i forbindelse med etablering av en veiledningstjeneste for rom i Oslo og i de planlagte samrådene mellom rom, Oslo kommunene og staten når bolig er tema.

Barnehage, Skole og Utdanning

Tiltak 17 Program for et inkluderende lærings- og oppvekstmiljø og for å styrke innsatsen mot mobbing.

Ansvarlig: Kunnskapsdepartementet (KD)

Budsjett: Dekkes innenfor ordinære budsjetttrammer. 10 mill kr ble delt ut i 2009 til lokale utviklingsprosjekter.

Målsetting: Å styrke innsatsen med å skape et godt lærings- og oppvekstmiljø og styrke innsatsen mot mobbing.

Status: Kunnskapsdepartementet har gitt Utdanningsdirektoratet i oppgave å utforme et Program for inkluderende lærings- og oppvekstmiljø. I desember 2009 ble det satt i gang en 5-årig satsing på ”Bedre læringsmiljø”. Satsningen inneholder nettbasert veiledning og materiell, som skoler, kommuner og fylkeskommuner kan bruke i sitt arbeid med å sikre elevenes rett til et godt fysisk og psykososialt læringsmiljø. Satsningen omfatter blant annet veiledning i regelverket, rådgivningstjenesten for skoleanlegg og midler til lokale utviklingsprosjekter.

I forbindelse med dette ble det i desember 2009 delt ut 10 millioner til lokale utviklingsprosjekter. Det vil si at skolene selv definerte hvilke problemområder de ønsket å ta tak i, men fellesnevneren var uansett å forbedre læringsmiljøet på den enkelte skole. Det var stor interesse for disse midlene.

Resultater: Programmet har en tidsramme på 5 år og det skal foretas en underveisevaluering etter 3 år.

Fremdriftsplan: Det skal i løpet av 2010 holdes regionale konferanser om ”Bedre læringsmiljø” i Bergen, Trondheim og Tromsø.

Tiltak 18 Nytt Manifest mot mobbing i barnehager, skoler og fritidsmiljøer

Ansvarlig: Kunnskapsdepartementet (KD)

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene dekkes innenfor ordinære budsjetttrammer

Målsetting: Styrke innsatsen mot mobbing.

Status: Nytt manifest mot mobbing ble signert i 2009, og mye gjøres i dag på mobbing/læringsmiljøområdet. I *Manifest mot mobbing* heter det at man skal innhente erfaringer fra ordninger med uavhengige kontrollutvalg/ombud for elever for å vurdere om det skal opprettes en slik ombudsfunksjon i Norge. Tiltaket er begrunnet i at mange opplever det vanskelig å få skoler og skoleeiere til å ta tak i problemer som oppstår ved mobbing.

Det har nylig blitt tatt initiativ til å få opplæringslovens bestemmelser på dette området vurdert, både dens muligheter og dens eventuelle begrensninger. I den sammenheng vurderes det også om en elevombudsfunksjon kan være et egnet virkemiddel, enten som et selvstendig organ eller som en funksjon lagt inn under et eksisterende organ, f.eks. Barneombudet.

Videre har det blitt gitt Utdanningsdirektoratet i oppdrag å utrede hvilke viktige fellestrekk som finnes i alvorlige mobbesaker. Utredningen vil basere seg på hva de enkelte fylkesmennene finner ved å undersøke enkeltsaker i sine respektive fylker og resultere i forslag til ulike tiltak på lokalt og sentralt nivå. Utredningen skal foreligge innen utgangen av første halvår 2010.

I tillegg skal et felles nasjonalt tilsyn i løpet av 2010 og 2011 se på elevenes psykososiale miljø i ulike fylker i Norge. Tilsynet vil legge vekt på målrettet oppfølging av tilsynsobjektene og koordinering av fylkesmennenes rettsanvendelse.

Resultater: Avventes i forhold til utredningene

Fremdriftsplan: Avventes i forhold til utredningene.

Tiltak 19 Utvalgsundersøkelse til elevundersøkelsen.

Ansvarlig: Kunnskapsdepartementet (KD)

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene dekkes innenfor ordinære budsjetttrammer.

Målsetting: Å få et bedre bilde av hva som ligger bak tallene i elevundersøkelsen på elever som opplever mobbing og diskriminering

Status: I tildelingsbrevet for 2009 står det under punkt 2.4 Lærings- og oppvekstmiljø, resultatmål 5, at resultatene fra Elevundersøkelsen skal følges opp. Resultatene på nasjonalt nivå fra Elevundersøkelsen viser stor stabilitet fra år til år. Det er et behov for å se nærmere på kjennetegn ved skoler som gjennom Elevundersøkelsen over tid har både høy og lav grad av rapportert mobbing og diskriminering jf. resultater fra Elevundersøkelsen 2009.

Direktoratet skal sørge for at det foretas en kvalitativ undersøkelse blant elever, lærere og skoleledere ved et utvalg skoler med *høy* rapportering av mobbing og diskriminering og et utvalg skoler med *lav* rapportering av mobbing og diskriminering. Undersøkelsen skal blant annet skaffe mer informasjon om elevenes konkrete opplevelser knyttet til mobbing og diskriminering, hvordan elevene fyller begrepene med innhold samt hvordan og i hvilken grad de evner å reflektere rundt begrepene. På lærer og skoleledernivå skal undersøkelsen forsøke å avdekke hvilke kulturelle forhold og/eller forhold ved skole- og klasseledelse som kan bidra

til å forklare ulik grad av mobbing og diskriminering mellom skoler. Undersøkelsen skal inkludere elevers rapportering av mobbing og diskriminering utført av lærere eller andre voksne ved skolen.

Resultatene fra den kvalitative undersøkelsen skal benyttes som grunnlag for en kvantitativ undersøkelse om mobbing. Hovedformålet med den kvantitative oppfølgingen vil være å kartlegge i hvilken grad de elementene som avdekkes i den kvalitative undersøkelsen er til stede i læringsmiljøet ved norske skoler, og i hvilken grad de påvirker mobbefrekvensen. Undersøkelsen bør gjenspeile bredden i de forhold som er avdekket i den kvalitative undersøkelsen, men spisses mot de forhold som er mulige å kvantifisere.

Resultater: Avventes i forhold til den kvalitative undersøkelsen.

Fremdriftsplan: Resultatene fra undersøkelsene, og en vurdering av disse, skal rapporteres til Kunnskapsdepartementet. Med bakgrunn av funn fra undersøkelsene skal det legges frem forslag til hvordan skolen kan arbeide for å hindre forekomst av mobbing og diskriminering, og hvor man kan konsentrere tiltak for å oppnå best effekt.

Tiltak 20 Veileder for kulturelt mangfold som ressurs

Ansvarlig: Kunnskapsdepartementet (KD)

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene dekkes innenfor ordinære budsjetttrammer

Målsetting: Å utvikle et verktøy for kommunene i arbeidet å benytte kulturelt mangfold som en ressurs. Verktøyet skal også virke forebyggende mot rasisme, diskriminering og fremmedfrykt.

Status: Kunnskapsdepartementet har gitt Utdanningsdirektoratet i oppdrag å utvikle en veileder for hvordan skolen kan benytte seg av kulturelt mangfold som ressurs. Veilederen ble publisert i september 2009. Brosjyren er utarbeidet av Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring (NAFO). Brosjyren inneholder informasjon om lover og regelverk, læreplaner, veiledningsmaterieell, læringsressurser og kartleggingsverktøy for elever fra språklige minoriteter.

Veilederen er laget med utgangspunkt i den svenske brosjyren *Två språk eller flera – Råd til flerspråkiga familjer* utarbeidet av Språkforskningsinstituttet i Rinkeby (<http://www.rinkeby-multiling.stockholm.se>). Veilederen er bearbeidet og tilpasset tospråklige barns opplæringssituasjon i Norge.

Veilederen svarer på noen spørsmål som foreldre ofte stiller om barnas to- eller flerspråklige utvikling. I tillegg til å være en veileder for foreldre, er brosjyren også ment som en veileder for hvordan personalet i barnehagen og på de første trinnene i grunnskolen kan møte foreldrenes spørsmål og refleksjoner rundt barnas tospråklige utvikling.

Resultater: Veilederen berører disse temaene:

- Kan barn lære to eller flere språk samtidig?
- Hvilket språk skal foreldre som har et annet morsmål enn norsk, snakke med barna sine hjemme?

- Hvilket språk skal jeg bruke når jeg snakker med barnet mitt dersom vi som foreldre har ulike morsmål?
- Kommer barnet mitt til å lære seg norsk dersom jeg fortsetter å snakke morsmålet mitt hjemme?
- Spiller det noen rolle om barnet mitt blander ulike språk?
- Hva skal jeg gjøre dersom barnet mitt bare svarer på norsk?
- Hva kan jeg gjøre for å støtte mitt barns språkutvikling på morsmålet?
- Hvordan kan jeg støtte mitt barns språkutvikling på norsk?
- Hva kan være grunnen til at barnet mitt ikke snakker i barnehagen?
- Bør barnet mitt ha tospråklig assistanse i barnehagen?
- Bør barnet mitt ha morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring på skolen?
- Bør barnet mitt ha særskilt norskopplæring/norsk som andrespråk på skolen?

Fremdriftsplan: Rapporten formidles og distribueres til aktuelle aktører.

Tiltak 21 Rekruttering til samisk utdanning

Ansvarlig: Kunnskapsdepartementet (KD)

Budsjett: Utgiftene dekkes innenfor ordinære budsjetttrammer, jf. omtale under status.

Målsetting: Å øke interessen for samisk lærerutdanning eller samisk som fag i norsk lærerutdanning.

Status: Departementet bevilget i 2009 200.000 kr til hver av de fem relevante UH-institusjonene (Samisk høyskole, Høgskolen i Finnmark, Universitetet i Tromsø, Høgskolen i Bodø og Høgskolen i Nord-Trøndelag) til strakstiltak innen rekruttering til samiske studier.

Kunnskapsdepartementet bevilget i 2009 500.000 kr til Høgskolen i Finnmark og den samiske lærerutdanningen, øremerket til rekrutteringstiltak.

Departementet bevilget samme år midler til utforming av en strategi for rekruttering til samiske studier, derunder midler til en rekrutteringskonferanse.

Resultater: Konferansen ble avholdt i november 2009. Strategien ferdigstilles i mars/april 2010.

Fremdriftsplan: Ytterligere tiltak iverksettes etter fremleggelse av strategien. For 2010 er det bevilget 1,5 mill til formålet over statsbudsjettets kap 281.

Tiltak 22 Kampanje for økt rekruttering av lærere med innvandrerbakgrunn til den ordinære lærerutdanningen.

Ansvarlig: Kunnskapsdepartementet (KD)

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene dekkes over ordinære budsjetttrammer.

Målsetting: Å blant annet øke rekrutteringen av lærere med minoritetsbakgrunn

Status: Kunnskapsdepartementet har gjennomført en rekrutteringskampanje rettet mot potensielle søkere til lærerutdanningene med virkning fra og med studieopptak våren 2009. I lærerrekutteringskampanjen Gnist, er et av fokusområdene minoritetslever, og deler av kampanjen vil bli rettet mot denne gruppen.

Resultater: Det foreligger ikke tall for søkere med minoritetsbakgrunn ved opptaket 2009. Etnisk bakgrunn inngår ikke i Databasen for høyere utdanning.

Fremdriftsplan: GNIST- satsingen skal gå over en femårsperiode (2009- 2013).

Tiltak 23 Wergelandssenteret

Ansvarlig: Kunnskapsdepartementet (KD)

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene dekkes over KDs ordinære budsjetttrammer.

Målsetting: Wergelandssenteret er et senter for opplæring til interkulturell forståelse, menneskerettigheter og demokratisk medborgerskap. Wergelandssenteret tilbyr etter- og videreutdanning og støtte for lærere og lærerutdannere om interkulturell forståelse, menneskerettigheter og demokratisk medborgerskap.

Status: Senteret ble åpnet i 2008 og ligger på Bislett i Oslo.

Resultat: 2009 var første driftsår. Senteret er et resultat av samarbeid mellom Norge og Europarådet. Det skal være åpent for alle Europarådets medlemsland.

Fremdriftsplan: Wergelandssenteret skal etter hvert samlokaliseres med Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter i Villa Grande på Bygdøy i Oslo.

Arbeidsliv

Samarbeid mellom Regjeringen og Arbeidsgiverforeningen Spekter, HSH, KS, NHO, Akademikerne, LO, Unio og KS

Barne- og likestillingsminister Anniken Huitfeldt inviterte de 8 hovedorganisasjonene i arbeidslivet til et samarbeid om Handlingsplan for å fremme likestilling og hindre etnisk diskriminering 2002 – 2009 på et møte den 25. september 2008. I etterkant av møtet ble det nedsatt to arbeidsgrupper for oppfølging av samarbeidet.

Arbeidsgruppe 1: utvikling av mål og indikatorer for å fremme likestilling og hindre diskriminering i arbeidslivet.

Arbeidsgruppe 2: utarbeidelse av en veileder for aktivitets- og rapporteringsplikten

Samarbeidet resulterte i en avtale om felles mål og felles tiltak for å fremme likestilling og forebygge etnisk diskriminering i arbeidslivet i handlingsplanperioden. Handlingsplan for å fremme likestilling og hindre etnisk diskriminering 2009 – 2012 ble lansert i april 2009.

Avtalen om samarbeid mellom regjeringen og partene i arbeidslivet inngår som en del av planen, jf. s. 27 – 28 i handlingsplanen.

Hovedmål for samarbeidet er å:

- Bidra til et inkluderende arbeidsmiljø og like karrieremuligheter uavhengig av etnisk bakgrunn
- Bidra til å øke kunnskapen om diskriminering i arbeidslivet og i offentlig tjenesteyting
- Bidra til å øke andelen ansatte med minoritetsbakgrunn
- Bidra til å øke andelen tillitsvalgte med minoritetsbakgrunn

En intensiv møterekke i de to arbeidsgruppene ble avholdt høsten 2008 og våren 2009. Etter at handlingsplanen ble lagt frem i april 2009 er en partsammensatt arbeidsgruppe videreført. Denne arbeidsgruppen skal følge opp avtalen mellom regjeringen og partene i arbeidslivet. Høsten 2009 er det gjennomført 2 møter i den partsammensatte arbeidsgruppen. Partene i arbeidslivet er også representert i referansegrupper for forsknings- og utviklingstiltak.

Tiltak 24 Veileder til aktivitets- og rapporteringsplikten

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) i samarbeid med partene i arbeidslivet.

Budsjett: Omlag 250 000 kr er brukt over BLDs budsjett i 2009 til utarbeidelse, trykking og utsendelse av veileder. Partene har dekket egne utgifter til distribusjon av veileder m.m.

Målsetting: Tiltaket skal bidra til å støtte opp om felles mål for partssamarbeidet. I tillegg skal det bidra til god implementering av aktivitets- og rapporteringspliktene i diskrimineringsloven, diskriminerings- og tilgjengelighetsloven og i likestillingsloven.

Status: En veileder for arbeidslivet i aktivitets- og rapporteringsplikten ble utarbeidet våren 2009 av partene i arbeidslivet, Barne- og likestillingsdepartementet og Likestillings- og diskrimineringsombudet. Veilederen ble lansert på et frokostseminar den 20. mai 2009.

Veilederen kan lastes ned fra BLDs hjemmesider:

http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/veiledninger_brosjyrer/2009/ny-veileder-for-a-fremme-likestilling-og.html?id=562842. Veilederen finnes også på hjemmesidene til partene i arbeidslivet.

Offentlige institusjoner kan bestille flere eksemplarer fra Departementenes servicesenter. E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no, Publikasjonskode: Q- 1153 B.

Veilederen er distribuert til alle departementer med underliggende etater, til fylkesmannsembeter, til alle kommuner og til alle private virksomheter med mer enn 50 ansatte. I tillegg har veilederen blitt delt ut på konferanser/seminarer i regi av Likestillings- og diskrimineringsombudet og av partene i arbeidslivet. Organisasjonene i arbeidslivet har enten avholdt kurs i diskrimineringsrett for sine medlemmer i 2009, eller har planer om å innarbeide dette som tema i sine kurs for medlemmer i 2010. Det kan eksempelvis vises til at diskrimineringsrett var tema på KS årlige arbeidsrettskurs i 2009 med deltakere fra hele

landet. Videre var diskrimineringsrett tema på KS regionale samlinger for kommuner i henholdsvis Buskerud, Telemark og vestfold og Nord Trøndelag.¹

Det vises også til at Likestillings- og diskrimineringsombudet i 2009 har gjennomført en bevisstgjøringskampanje *Mangfold på ordentlig!* i landets 5 største byer om aktivitets- og rapporteringsplikten med støtte fra EUs program for sysselsetting og sosial solidaritet (Progress 2007 -2013) og fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. LDO har fått innvilget søknad om midler til å videreføre kampanjen i 2010. BLD har bidratt med 20 % av kostnadene dvs. kr. 600 000 i 2009. Ombudets presentasjoner finnes her:

<http://www.ldo.no/no/Kampanje2009/Ressurser/Presentasjoner/>

Videre vises det til at Likestillings- og diskrimineringsombudet har utarbeidet en Håndbok for arbeidslivet, Likestilling og mangfold – tips og sjekklister for arbeidsplassen. Denne kan lastes ned fra ombudets hjemmesider: <http://www.ldo.no/>

Resultater: jf. ovenfor.

Fremdriftsplan: BLD vil i samarbeid med partene i arbeidslivet i 2010 vurdere behovet for ytterligere opplæringstiltak for å sikre en god implementering av aktivitets- og rapporteringsplikten.

Tiltak 25 Pilotprosjekt for aktører som er omfattet av aktivitets- og rapporteringsplikten

Ansvarlig: Barne, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) i samarbeid med partene i arbeidslivet.

Budsjett: om lag 1,7 mill kr lyses ut i 2010 over BLDs budsjett

Målsetting: BLD vil i samarbeid med partene i arbeidslivet stimulere til økt innsats i arbeidslivet for å fremme likestilling på grunn av kjønn, etnisitet og nedsatt funksjonsevne gjennom utlysning av prosjektmidler. Tiltaket skal bidra til god oppfyllelse av aktivitets- og rapporteringsplikten. Det kan søkes om midler til tiltak som utvikler rutiner/verktøy for:

- Å analysere likestillingssituasjonen i virksomheten
- Opplæring og veiledning om likestilling og aktivitets- og rapporteringspliktene.
- Rapportering på og forankring av likestillingsarbeidet
- Konkrete likestillingstiltak og planmessig likestillingsarbeid, inkludert handlingsplaner.

Private arbeidsgivere, offentlige arbeidsgivere (kommuner, fylkeskommuner og statlige etater), stiftelser som arbeider for å fremme likestilling i arbeidslivet og i offentlig tjenesteyting og arbeidslivets organisasjoner kan søke om midler.

¹ Denne statusrapporten gir ikke en oversikt over alle de aktiviteter/prosjekter som hovedorganisasjonene i arbeidslivet er involvert i knyttet til inkludering av innvandrere i arbeidslivet.

Status: Prosjektmidler er lyst ut på hjemmesidene til: BLD, partene i arbeidslivet, LDO og de regionale sentre for mangfold og likestilling. Søknadsfrist er 8. mars 2010.

Resultater: Foreligger ikke

Fremdriftsplan: Midlene skal benyttes i 2010. Det forventes at tilskuddsmottakerne skriver en rapport som oppsummerer erfaringene med aktivitetene det er gitt tilskudd til. Under forutsetning av Stortingets bevilgning vil en tilsvarende utlysning vurderes for 2011.

Tiltak 26 Holdnings- og erfaringsundersøkelse blant arbeidsgivere og tillitsvalgte

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) i samarbeid med partene i arbeidslivet

Budsjett: Om lag 1,3 mill kr er bevilget til undersøkelsen fordelt på BLDs budsjett for 2009 og 2010

Målsetting: Formålet med holdnings- og erfaringsundersøkelsen er å få et bedre grunnlag for å vurdere behovet for tiltak for å fremme mangfold og likestilling i arbeidslivet. Følgende problemstillinger skal belyses i undersøkelsen:

- arbeidsgiveres og tillitsvalgtes holdninger til og erfaringer med mangfold på alle nivåer i virksomhetene når det gjelder kjønn, alder, seksuell orientering, nedsatt funksjonsevne og etnisitet, men med hovedvekt på holdninger til og erfaringer med etnisk mangfold og likestilling. Aktuelle tema som kan inngå er rekruttering, karriere- og utviklingsmuligheter og arbeidsmiljø.
- arbeidsgiveres og tillitsvalgtes holdninger til tiltak og erfaringer med tiltak for å fremme likestilling og hindre diskriminering på ulike grunnlag, med hovedvekt på tiltak for å fremme likestilling og hindre etnisk diskriminering. Dette kan f. eks. dreie seg om rekrutteringstiltak, opplæringstiltak, arbeidsmiljøtiltak, mangfoldstrategier, lederforankring mv.
- arbeidsgiveres kjennskap til aktivitets- og rapporteringspliktene i diskrimineringslovgivningen, og arbeidsgiveres behov for råd- og veiledning for å fremme likestilling og mangfold i arbeidslivet.

Status: Etter en anbudskonkurranse inngikk BLD høsten 2009 kontrakt med Forskningsstiftelsen FAFO om oppdraget med å gjennomføre en slik undersøkelse. BLD, partene i arbeidslivet og LDO deltar i referansegruppen for prosjektet. Første møte i referansegruppen fant sted 2. mars 2010.

Resultater: Foreligger ikke

Fremdriftsplan: Rapport skal etter planen ferdigstilles 30. oktober 2010. Rapporten vil bli lagt ut til gratis nedlasting via Fafos hjemmesider (www.faf.no).

Tiltak 27 Kartlegging av andel innvandrere sysselsatt i statlig, kommunal og privat sektor

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet i samarbeid med Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet

Budsjett: Det ble i 2009 totalt bevilget kr 450 000 til Statistisk sentralbyrå til gjennomføring av prosjektet

Målsetting: Statistisk sentralbyrå (SSB) skal gjennomføre en kartlegging av andel innvandrere sysselsatt i statlig, kommunal/fylkeskommunal og privat sektor etter kjønn, næring, yrke og region. Intensjonen er at SSB på bakgrunn av dette skal lage en løpende statistikk som gjør at virksomheter kan finne ut hvor mange innvandrere som er sysselsatt i deres næring og relatere dette til andelen innvandrere som bor i egen region (kommune/fylket/landet). På denne måten vil bedriftene lettere kunne sette seg mål for rekruttering og evaluere situasjonen.

Status: Prosjektet pågår

Resultater: Rapport er forventet å foreligge høsten 2010.

Fremdriftsplan: Når rapporten foreligger vil det tas stilling til om denne statistikken skal produseres løpende.

Tiltak 28 Kurs i diskrimineringsjuss

Ansvarlig: Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (FAD)

Budsjett: Ikke spesifisert. Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) og Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) dekker administrasjonsutgifter over sine budsjetter og stiller med lærekreftene.

Målsetting: Hensikten er å gi virksomhetene opplæring i gjeldende lovverk om antidiskriminering i arbeidslivet. Bruken av lovverket blir belyst med praktiske eksempler.

Status: Difi gjennomførte i samarbeid med LDO ett kurs i diskrimineringsjuss i 2009.

Resultater: 25 personer deltok på kurset.

Fremdriftsplan: Difi og LDO planlegger nytt kurs våren 2010. Flere kurs avhenger av behovet.

Tiltak 29 Program i mangfoldsledelse

Ansvarlig: Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (FAD)

Budsjett: Kostnader for utvikling av programmet, gjennomføring og administrative utgifter er til sammen kr. 300 000.

Målsetting: Det overordnede målet for et slikt program er å bidra til realiseringen av Regjeringens mål om mangfold i statlig sektor og gjøre mangfold til en integrert del av personalpolitikken og organisasjonsutviklingen i statlige virksomheter.

Status: Gjennomført. Kurset ble utviklet i august til oktober. Samlingene ble holdt i november og januar. Direktoratet for forvaltning og IKT har utarbeidet nettkurs i mangfoldsledelse for Mangfoldsportalen. Her kan du lære mer om hva mangfoldsledelse kan bety for virksomheten din, og dilemmaer synliggjøres for videre refleksjon.

Resultater: Det ble utviklet en mal for slike kurs som kan gjennomføres flere ganger om ønskelig med betydelig mindre kostnader. Kurset hadde 18 deltakere, ledere fra ulike deler av forvaltningen. Kurset fikk et snitt i evaluering på 5.3 av 6 mulige for programmet i sin helhet.

Fremdriftsplan: Ikke spesifisert

Tiltak 30 Medarbeiderundersøkelser i staten

Ansvarlig: Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (FAD)

Budsjett: Ikke spesifisert

Målsetting: Tema for medarbeiderundersøkelser er statsansattes vurderinger av ulike sider ved arbeidssituasjonen som jobbinnhold, forhold til ledelse, kompetanseutvikling, arbeidsmiljø, lønns- og ansettelsesvilkår med mer. Spørsmål om mangfold og fleksibilitet inngår i slike undersøkelser. Spørsmål om opplevd diskriminering vil bli vurdert innarbeidet i forbindelse med fremtidige medarbeiderundersøkelser.

Status: Difi har på oppdrag fra FAD gjennomført ”Medarbeiderundersøkelse i staten 2010. Foreløpig første utkast av rapporten foreligger.

Resultater: Foreligger ikke

Fremdriftsplan: Det tas sikte på at rapporten ferdigstilles i april 2010.

Tiltak 31 Medarbeiderundersøkelser i kommuner

Ansvarlig: KS

Budsjett: Ikke spesifisert

Målsetting: Å få kunnskap om medarbeidertilfredshet og bl.a. diskriminering i arbeidsmiljø. KS vil i samarbeid med kommunesektoren utvikle nye indikatorer til bruk i undersøkelsene på mangfold og etnisk diskriminering.

Generelt om undersøkelsene på www.bedrekommune.no

Undersøkelsene på bedrekommune er standardiserte undersøkelser som brukes av over 300 kommuner årlig. Undersøkelsene offentliggjøres på portalen når et rapporteringsår er over; rundt 15. januar hvert år. Kommunene kan sammenlikne seg med seg selv og med andre kommuner over tid.

For at resultatene skal kunne sammenliknes over tid, er det viktig at undersøkelsene er konsistente og ikke endres for ofte. KS har derfor bestemt at revisjon av den enkelte undersøkelse gjøres ca hvert 3. år.

Det er nå 19 undersøkelser tilgjengelig for kommunene på bedrekommune, inklusive medarbeiderundersøkelse og innbyggerundersøkelse.

Status: I 2009 var det 106 kommuner som gjennomførte medarbeiderundersøkelsen på bedrekommune og over 76.000 svar ble registrert. Denne undersøkelsen ble revidert i 2008, og det ble da tatt med spørsmål i forhold til mobbing, diskriminering og varsling.

Resultater: Skår for snitt land for denne dimensjonen med spørsmål (mobbing, diskriminering og varsling) er 4, 7 på en skala fra 1 – 6 og hvor 6 viser høyest tilfredshet.

På enkeltspørsmål om din arbeidsplass er integrerende når det gjelder kjønn, etnisk tilhørighet, religion osv. er skår for snitt land 4,9. Dette viser at det står bra til på dette området hos de kommunene som har gjennomført KS' medarbeiderundersøkelse.

Fremdriftsplan: Medarbeiderundersøkelsen vil sannsynligvis bli revidert på nytt i 2012, og dette tema med tilhørende spørsmål vil bli vurdert på nytt.

Tiltak 32 Øke andelen personer med minoritetsbakgrunn til styrene i offentlig eide foretak

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD)

Målsetting: En tverrdepartemental arbeidsgruppe vil se på muligheten for å øke andelen personer med minoritetsbakgrunn til styrene i offentlig eide foretak gjennom ikke-rettslige virkemidler. Arbeidet skal relateres til oppfølgingen av aktivitets- og rapporteringsplikten i diskrimineringsloven.

Status: Arbeidet igangsettes våren 2010.

Resultater: Foreligger ikke

Fremdriftsplan: Den tverrdepartementale arbeidsgruppen starter sitt arbeid i 2010 og midler til kampanjer, programmer el.l. avsettes i 2011.

Tiltak 33 Mentorprogram for kvinner med minoritetsbakgrunn

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD)

Budsjett: BLD har i 2009 innvilget til sammen kr. 950 000 til mentorprogram for minoriteter, henholdsvis til HSH Womentor og til NHO Global Future.

Målsetting:

- At flere kvinner med minoritetsbakgrunn blir sett og verdsatt i arbeidslivet.
- Hjelp kvinnene fram i arbeidslivet ved å gi dem en sparringspartner og en rollemodell, som blant annet kan gi råd i forbindelse med viktige valg i yrkeskarrieren (HSH Womentor).
- Øke bedrifters tilgang på høyt kvalifisert arbeidskraft og kompetanse, og mobilisere kompetente personer med minoritetsbakgrunn til sentrale stillinger og styreverv (NHO Global Future).
- Innhente mer kunnskap om effekten av ulike mentorordninger, blant annet fra prisbelønte danske KVINFOs mentornettverk (BLD).
- Opprinnelig målsetning var også å invitere til et større møte med erfaringsutveksling i forhold eksisterende mentorordninger (BLD).
- Det skulle også vurderes nærmere hvordan mentorprogram for minoritetskvinner kan utvides til å omfatte kvinner med ulike utdanningsløp (BLD).

Status: BLD har i 2009 innvilget HSH kr. 350.000 til en utvidelse av deres program HSH Womentor. Programmet har tidligere begrenset seg til Østlandsområdet, men utvides nå til Bergensområdet. Programmet har en varighet på ca. halvannet år. Det ble gjennomført en kick-off i november 2009 der de 10 nye mentorene i Oslo ble presentert. Mentorene innbefatter kvinnelige ledere innenfor både det private næringsliv, organisasjoner og statlige virksomheter.

BLD har i 2009 innvilget kr. 600.000 til NHOs prosjekt Global Future i Telemark, Trøndelag og Agder. Programmene har en tidsramme på tre år. BLDs bevilgning gikk til oppstart av programmene i desember 2009. I Trøndelag er det samlet 30 deltagere fra 23 land, i Telemark 24 deltagere fra 18 land. Mentorene representerer en bredde i norsk næringsliv og offentlig sektor.

BLD er i en prosess med å innhente mer kunnskap om effekten av ulike mentorordninger både nasjonalt og internasjonalt. I denne forbindelsen har departementet blant annet deltatt på Kvinfos konferanse "*Mentoring and networking. Women building trust and social capital in our cities*", som fant sted i København 20. -21. november 2009.

Møte om erfaringsutveksling har ikke blitt gjennomført i BLDs regi da Likestillingscenteret på Hamar gjennomførte tilsvarende møte i september 2009. BLD var til stede her. Disse erfaringsutvekslingsmøtene for aktører som er involvert i ulike mentorprogrammer vil gjennomføres regelmessig og med BLDs tilstedeværelse.

Resultater: Resultater foreligger ikke da prosjektene ikke er fullført.

Fremdriftsplan: Sluttrapport fra prosjektene vil bli utarbeidet. På bakgrunn av erfaringene herfra vil BLD vurdere nærmere nytteverdien og effekten av slike ordninger, og se på eventuell videreføring av departementets engasjement eller støtte til mentorprogrammer.

Offentlige tjenester

Tolk i offentlig tjenesteyting

Tiltak 34 Kartlegge bruk av tolk i tjenesteytingen

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet i samarbeid med Helse- og omsorgsdepartementet

Budsjett: Tre FOU-prosjekter kommer innenfor rammen av dette tiltaket.

Budsjettrammen på de ulike prosjektene:

- Undersøkelse om bruk av tolk i straffesakskjeden: 156 250 kr
- Undersøkelse om bruk av tolk i Osloskolen: 300 000 kr
- Undersøkelse om bruk av tolk i NAV: 350.000 kr

Målsettingen: Skaffe gode indikatorer på tilstand når det gjelder bruk av tolk i offentlig sektor, øke bevisstheten blant tolkebrukere, og gi et tverrfaglig fundert utgangspunkt for igangsetting av tiltak i de ulike etatene.

Status: IMDi-rapport 6-2009 Bruk av tolk i straffesakskjeden foreligger og kan leses på IMDis nettsider, www.imdi.no.

Undersøkelsen er avgrenset til grunnskolene i Oslo og gjennomføres i samarbeid med Utdanningsetaten i Oslo kommune. Gjennomføring av selve undersøkelsen ble utsatt til februar 2010. Samtlige grunnskoler i Oslo har mottatt en forespørsel om å delta.

Undersøkelse om bruk av tolk i NAV skal gjennomføres i samarbeid med NAV. Samarbeidet ble innledet i 2009.

Resultater: Rapporten Bruk av tolk i straffesakskjeden er tilgjengelig i papir og elektronisk utgave. Utvalget i spørreundersøkelsen inkluderer politi- og lensmannsetaten, påtalemyndigheten, domstolene og kriminalomsorgen. Rapporten avdekket følgende: En tredjedel av respondentene bruker tolk i alle tilfeller der det er behov. Bruk av tolk ved behov er størst innenfor domstolene og minst innenfor kriminalomsorgen. En fjerdedel av respondentene har rutiner for å sjekke tolkens kvalifikasjoner. Domstolene har i større grad et rutinemessig forhold til bestilling og bruk av tolk, men også her svarer to tredjedeler at de ikke har faste rutiner for å sjekke tolkens kvalifikasjoner.

Fremdriftsplan: Undersøkelse om bruk av tolk i Osloskolen: rapporten forventes ferdigstilt i løpet av høsten 2010.

Undersøkelse om bruk av tolk i NAV: Selve gjennomføringen er ventet i 2010, inkludert datainnsamling og fokusgrupper. Analysen og rapport forventes ferdigstilt i 2011.

Tiltak 35 Bedre bruken av kvalifisert tolk i offentlig sektor

Ansvarlig departement: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet i samarbeid med Helse- og omsorgsdepartementet og Justis- og politidepartementet

Budsjett: Ikke spesifisert.

Målsetting: Å bedre bruken av kvalifisert tolk i offentlig sektor gjennom å vurdere å innføre felles og sektorvise retningslinjer for bruk av kvalifisert tolk i offentlig tjenesteyting.

Status: Rapporten ”Bedre forvaltningspraksis for bruk og bestilling av tolk” fra en tverretattlig arbeidsgruppe ledet av Integrerings- og mangfoldsdirektoratet ble oversendt departementet 15. august 2009. Rapporten inneholdt blant annet forslag til felles overordnede retningslinjer for bruk av tolk i offentlig sektor og prinsipper for implementering av retningslinjene i de ulike sektorene. Rapporten ble sendt på høring til berørte departementer med høringsfrist 15. februar 2010. Det ble også avholdt et interdepartementalt møte om rapporten og oppfølgingen av denne den 19. januar 2010.

Resultater: Retningslinjene er ikke ferdigstilt.

Fremdriftsplan: Departementet vil gjennomgå høringsuttalelsene og vurdere videre oppfølging i løpet av våren 2010.

Brukerundersøkelser i statlig og kommunal sektor

Tiltak 36 Veileder for brukerundersøkelser når innvandrere er brukere

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) og Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (FAD)

Budsjett: Total kostnad for prosjektet er kr. 1 864 906,-. Prosjektet er delfinansiert av Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet.

Målsetting: Utvikle en veileder for brukerundersøkelser i offentlig forvaltning som i større grad skal bidra til å fange opp minoritetsbefolkningens erfaringer. Det skal foreligge både i papirutgave og i elektronisk form.

Status: Kunnskapsrapporten: ”Datafangst når minoritetsbefolkningen er målgruppe” foreligger. Rapporten oppsummerer og systematiserer erfaringer fra brukertilfredshetsstudier og andre relevante studier av etniske minoritetsbefolkninger med bakgrunn i norsk og internasjonal litteratur. Rapporten kan lastes ned fra IMDi sine hjemmesider www.imdi.no Papirutgaven av veilederen foreligger, men vil ikke bli publisert før den elektroniske versjonen foreligger. Veilederen i form av papirutgave og

elektronisk vil ikke foreligge før i løpet av mars/april 2010. Årsaken til forsinkelsene ligger både hos Fafo/SSB og IMDi. Det legges opp til opplæring av veilederen i løpet av 2010.

Resultater: Kunnskapsrapport foreligger.

Papirutgaven av veilederen foreligger, men vil først bli publisert når den elektroniske versjonen er brukertestet og kan legges ut på www.IMDi.no

Fremdriftsplan: Fafo/SSB skal gjennomføre brukertester i tre omganger av den elektroniske versjonen. Det er forventet at veilederen kan publiseres i løpet av mars/april 2010 og at det gjennomføres opplæring i bruk av veilederen i løpet av 2010.

Tiltak 37 Ny nasjonal innbyggerundersøkelse

Ansvarlig: Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (FAD)

Budsjett: Ikke spesifisert

Målsetting: Målet er å sikre at man ved en ny nasjonal innbyggerundersøkelse også møter innvandreres behov og kunnskaper. Undersøkelsen berører en rekke forskjellige tjenesteområder som oppvekst, utdanning, helse- og omsorg, inkludering i fellesskapet, trygghet, sikkerhet, støtte, økonomi, transport og samferdsel.

Status: Første del av undersøkelsen ble presentert i uke 2 - 2010.

70 prosent har godt inntrykk av kvaliteten på de statlige tjenestene sett under ett, og 67 prosent er fornøyd med de kommunale tjenestene. Samtidig er det store forskjeller mellom de ulike tjenestene, og innbyggerne er også kritiske på mer overordnet nivå.

Resultater: Jf. ovenfor

Fremdriftsplan: Andre del av undersøkelsen vil bli gjennomført i løpet av våren 2010 og bli presentert på høsten 2010.

Tiltak 38 Brukerundersøkelser i kommuner

Ansvarlig: KS

Budsjett: Ikke spesifisert

Målsetting: Å kartlegge kvaliteten innen ulike tjenesteområder og måle brukernes tilfredshet. KS vil i samarbeid med kommunesektoren utvikle nye indikatorer til bruk i undersøkelsene på mangfold og diskriminering.

Status: Det er utviklet brukerundersøkelser for de fleste av kommunens tjenesteområder. Undersøkelsene sier noe om hva brukere, foresatte og pårørende mener om kvaliteten på tjenesten. Alle undersøkelsene er bygget opp etter en kvalitetsmodell med kartlegging av tre

kvalitetsområder: Resultatkvalitet, prosesskvalitet og strukturkvalitet. Kvalitetsområdene er inndelt i kvalitetsdimensjoner. Det er utviklet indikatorer under hvert av disse områdene.

De fleste undersøkelsene har også bakgrunnsvariabler som sier noe om alder, kjønn og etnisk opprinnelse. Den enkelte kommune velger selv om bakgrunnsvariablene skal brukes. Når det gjelder innbyggerundersøkelsen kan bakgrunnsvariablene ikke velges bort. Her er det også tatt med mange flere variabler for å fange opp innbyggernes etniske opprinnelse og derved kunne se om det er forskjeller i oppfatning av kvaliteten på kommunale tjenester, kommunen som bosted eller tilliten til lokaldemokratiet ut fra denne dimensjonen. Denne undersøkelsen er koordinert med innbyggerundersøkelsen til FAD/Difi.

Brukerundersøkelsene har ikke direkte spørsmål om diskriminering på bakgrunn av etnisitet. Alle undersøkelsene har en dimensjon som omhandler respektfull behandling, om brukeren i møte med de som utøver tjenesten opplever å bli møtt med respekt.

Nettportalen Bedrekommune gir også kommunene anledning til selv å legge til egne spørsmål til standardundersøkelsene. Noen kommuner benytter seg av dette.

KS har opprettet et Brukerforum som består av representanter fra kommunene og de gir viktige innspill til revidering av eksisterende, og utvikling av nye undersøkelser på Bedrekommune.

Resultater: Svarene fra samtlige brukerundersøkelser viser at skåren er høy på dimensjonen som omhandler respektfull behandling.

Fremdriftsplan: Brukerforum vil i tiden framover bli brukt i forhold til utvikling av indikatorer knyttet til å fremme likestilling og hindre etnisk diskriminering.

Indikatorer vedrørende likestilling og etnisk diskriminering vil bli vurdert ved revidering av eksisterende undersøkelser og ved utvikling av nye.

Familievern

Tiltak 39 Informasjon om familievernets tilbud

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD)

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene vil dekkes innenfor ordinære budsjetttrammer.

Målsetting: Å gjøre familievernets tilbud mer allment kjent

Status: BLD har i tildelingsbrevet til Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet for 2010 gitt føringer om at det er særlig behov for å gjøre par og familier med etnisk minoritetsbakgrunn bedre kjent med tilbudet til familievernet.

Resultater: Foreligger ikke

Fremdriftsplan: Skal igangsettes i 2010. Rapportering på tiltaket vil være tema i styringsdialogen mellom departementet og direktoratet i 2010.

40 Samarbeid med innvandrerråd og asylmottak

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD)

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene vil dekkes innenfor ordinære budsjетtrammer

Målsetting: Å styrke dialogen med ulike minoritetsmiljøer, både for å heve kompetansen blant ansatte og for å gjøre familievernets tilbud bedre kjent

Status: BLD har i tildelingsbrevet til Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet for 2010 gitt føringer om at tiltak som er tillagt etaten gjennom Handlingsplan for å fremme likestilling og hindre etnisk diskriminering skal følges opp.

Resultater: Foreligger ikke

Fremdriftsplan: Det tas sikte på at tiltaket igangsettes i 2010. Rapportering på tiltaket vil være tema i styringsdialogen mellom departementet og direktoratet i 2010.

41 Kompetansehevingstiltak i familievernet

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD)

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene vil dekkes innenfor ordinære budsjетtrammer

Målsetting: Sikre at familievernet har god faglig kompetanse om temaer knyttet til familier med minoritetsbakgrunn og gjøre det mer attraktivt for foreldre å benytte meklingsapparatet i regi av familievernkontorene.

Status: BLD har i tildelingsbrevet til Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet for 2010 gitt føringer om at tiltaket skal følges opp. I denne sammenheng er det viktig å tilrettelegge for opplæring overfor meklere. Ferdigheter i bruk av tolk og det å øke andelen ansatte med minoritetsbakgrunn bør også være et ledd i direktoratets arbeid med å øke den flerkulturelle kompetansen.

Resultater: Foreligger ikke

Fremdriftsplan: Skal igangsettes i 2010. Rapportering på tiltaket vil være tema i styringsdialogen mellom departementet og direktoratet i 2010.

Tiltak 42 Evaluering av meklingsordningen ved familievernkontorene

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD)

Budsjett: Totalbudsjett er 3 mill inkl. mva.

Målsetting: Formålet med å evaluere meklingsordningen er å få et bedre grunnlag for å vurdere om denne virker etter intensjonene og identifisere ev. årsaker til manglende effekter. Det er av særlig interesse å vurdere lovendringene som trådte i kraft 1. januar 2007. Mekling

etter barneloven og ekteskapsloven har som formål å få foreldrene til å komme fram til en skriftlig avtale om foreldreansvar, barnets bosted og samvær etter samlivsbrudd, og saksbehandlingen og avtalen skal ha barnets beste som rettesnor. Intensjonen i lovendringene som hadde virkning fra 2007 var å gjøre ordningen mer fleksibel og målrette tilbudet inn i mot de sakene der foreldrene har størst behov for hjelp til å komme fram til avtaler om barna (konfliktsakene). Storkomiteen understreket videre at det må være et mål for meklingen mellom foreldre at avtalen legger grunnlaget for et best mulig samarbeid med barnets beste i fokus.

Departementet ønsker videre at oppdragstaker, på bakgrunn av funn fra evalueringen og øvrig kunnskap, kommer med anbefalinger knyttet til framtidig innretning på meklingsordningen og identifiserer og drøfter kompetansebehov hos meklerne.

Etnisitetperspektivet skal belyses.

Status: Sintef gjennomfører på oppdrag fra BLD en evaluering av mekling etter barneloven og ekteskapsloven. Evalueringen ble igangsatt 03.08. 2009 og skal avsluttes senest 1.08.2011. Delrapportering vil foreligge underveis.

Resultater: Foreligger ikke

Fremdriftsplan: Endelig rapport skal foreligge høsten 2011.

Helse og omsorg

Tiltak 43 Utvikling av legevaktjenesten

Ansvarlig: Helse- og omsorgsdepartementet (HOD)

Budsjett: Ikke spesifisert

Målsetting: Bedre etisk kompetanse hos leger som deltar i legevaktjenesten

Status: Forsinket. Helsedirektoratet har bestilt handlingsplan fra Nasjonalt kompetansesenter for legevaksmedisin i Bergen. Helsedirektoratet har frist 1. april 2010 med sin vurdering/tilråding i forhold til handlingsplanen utformet av Nasjonalt kompetansesenter for legevaksmedisin.

Resultater: Foreligger ikke

Fremdriftsplan: Fremdrift i arbeidet avhenger av arbeidet med ny lov for kommunehelse- og sosialtjenesten som skal fremmes våren 2010. I tillegg vil saken følges opp som del av oppfølgingen av samhandlingsreformen.

Tiltak 44 Veilederprogram for turnusleger

Ansvarlig: Helse- og omsorgsdepartementet (HOD)

Budsjett: Ikke spesifisert

Målsetting: Veileder for turnusleger hos Fylkesmannen vil i sitt veiledningsprogram vektlegge enda sterkere enn tidligere etiske problemstillinger for bl.a. å forebygge diskriminerende holdninger og atferd hos turnusleger

Status: Gjennomført i 2009 og blir fortløpende fulgt opp.

Resultater: HOD ga i tildelingsbrevet til Fylkesmennene 2009 i oppdrag å prioritere dette arbeidet. Helsedirektoratet har i tillegg hatt temaet opp på flere møter med Fylkesmennene.

Fremdriftsplan: Arbeidet blir fortløpende bearbeidet og vektlagt i veiledningen. I tillegg har Helsedirektoratet gående to prosjekt rundt temaet for veiledere for turnusleger i to Helseforetak.

Tiltak 45 Tilrettelegging av informasjon om tannhelsetjenesten

Ansvarlig: Helse- og omsorgsdepartementet (HOD)

Budsjett: kr 170 000

Målsetting for tiltaket: Å utarbeide tannhelseinformasjon rettet mot barn og foreldre

Status: Gjennomført.

Resultater: Norsk tannvern har på oppdrag fra Helse- og omsorgsdepartementet utarbeidet en DVD-film med tannhelseinformasjon rettet mot barn og foreldre.

Fremdriftsplan: Filmen er godt egnet til bruk i helsestasjon og til bruk overfor minoritetsbefolkningen. Det er også laget folierte "snakkekort" som er språknøytrale, som kan benyttes i informasjonsarbeid.

Justissektoren

Tiltak 46 Handlingsplan for å beholde og rekruttere personer med minoritetsbakgrunn i kriminalomsorgen

Ansvarlig: Justis- og politidepartementet (JD)

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene dekkes innenfor ordinære rammer.

Målsetting: Flere utenlandske innsatte og domfelte stiller krav til mangfold og bedre kulturforståelse blant tilsatte i kriminalomsorgen. Det er svært få tilsatte i kriminalomsorgen med minoritetsbakgrunn. Fengselsskolen har de siste årene tatt opp gjennomsnittlig seks

aspiranter per år med slik bakgrunn. Justisdepartementet foreslår i St. meld. nr. 37 (2007-2008) Straff som virker (kriminalomsorgsmeldinga) å øke mangfoldet blant tilsatte i etaten. På denne måten kan etaten få en bredere kompetanse og i større grad gjenspeile befolkningen og mangfoldet blant de innsatte. Et større mangfold blant de tilsatte er også et viktig moment i det kriminalitetsforebyggende arbeidet under straffegjennomføring.

Status: St. meld. nr. 37 (2007-2008) vil ha flere personellmessige konsekvenser for etaten, i tillegg til et økt mangfold blant de tilsatte. For å koordinere oppfølgingen av de personellmessige konsekvensene er det nedsatt et partssammensatt samarbeidsutvalg med representanter fra toppledelse og forbundsledelse. Samarbeidsutvalget hadde sitt første møte 9. februar 2010. Utvalget har foreløpig ikke tatt stilling til hvordan arbeidet med å beholde og rekruttere personer med minoritetsbakgrunn i kriminalomsorgen skal inngå i en helhetlig plan for HR-området i kriminalomsorgen.

Resultater: Foreligger ikke

Fremdriftsplan: Tiltaket skal gjennomføres 2009 - 2010

Tiltak 47: Fremme likebehandling av innsatte/domfelte

Ansvarlig: Justis- og politidepartementet (JD)

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene vil dekkes innenfor ordinære budsjetttrammer.

Målsetting: Flere utenlandske innsatte og domfelte innebærer flere utfordringer for kriminalomsorgen. Utfordringene knytter seg blant annet til språk- og kulturforståelse i fengselshverdagen. Avstand til familie og venner i hjemlandet kan bidra til at innsatte opplever situasjonen som ekstra belastende. Samtidig har utenlandske innsatte den samme rett til et tilfredsstillende innhold i straffegjennomføringen som norske innsatte har.

Justisdepartementet foreslår i St. meld. nr. 37 (2007-2008) å øke innsattes tilgang til tolketjenester og utarbeide informasjonsmateriell på flere språk. I tillegg foreslås det å legge til rette for økt kontakt med familie og øvrig nettverk ved blant annet utvidet telefontid. Forøvrig vektlegges det at utenlandske innsatte har den samme rett til et tilfredsstillende innhold i straffegjennomføringen som norske innsatte.

Status: Følgende deltiltak er gjennomført:

Utarbeide et felles rundskriv for Justis- og politidepartementet og Kultur- og kirke departementet om innsattes tilgang til tros- og livssynstjenester i fengslene

1. juli 2009 utarbeidet Justis- og politidepartementet og Kultur- og kirke departementet et felles rundskriv (G-03/2009) om samarbeid om tros- og livssynstjenester i fengsel. Målet med rundskrivet er å legge til rette for at alle innsatte skal ha mulighet til religions- og livssynsutøvelse.

Følgende deltiltak er under gjennomføring:

Utarbeide retningslinjer for bruk av tolketjeneste i kriminalomsorgen

Utarbeide relevant informasjonsmaterieell for innsatte/ domfelte på flere språk

Det er nedsatt en arbeidsgruppe som skal utrede behov og tiltak for å sikre adekvat tolketjeneste og informasjon til innsatte og domfelte som ikke snakker eller forstår norsk. Arbeidsgruppen skal blant annet:

- utrede når bruk av kvalifisert tolk er en rettighet i kriminalomsorgen, og når annen kompetanse kan benyttes. En skal her blant annet se hen til utredningen ”Rett til tolk”.
- kartlegge behovet for informasjon og tolketjenester, herunder anslå hvilke språk og hvilket omfang behovet for oversettelse og tolketjenester har
- vurdere behov for informasjonsmaterieell på ulike språk
- vurdere hvordan disse behovene kan dekkes og komme med forslag til tiltak, som for eksempel etablering av eget tolkesenter, utdanning og eventuelt autorisering av egne ansatte, kjøp av oversettelse og tolketjenester og samarbeid med andre etater som har etablert et tilbud
- utrede muligheter og begrensninger for at innsatte og domfelte kan bidra til oversettelser
- utrede og foreslå hensiktsmessige tekniske løsninger
- vurdere bruk av tolketjeneste i sammenheng med kommunikasjonskontroll
- vurdere behov for regelverksendringer
- utrede økonomiske og administrative konsekvenser av forslagene

Arbeidsgruppen skal levere et utkast til rapport 31. desember 2010.

Styrke muligheten for innsattes kontakt med familie og øvrig nettverk gjennom for eksempel økt telefonbruk, internett, webtelefon, osv.

Tiltaket vil følges opp gjennom tre løp:

- arbeidsgruppen nevnt ovenfor
- prosjekt for bruk av videokonferanse i kriminalomsorgen (arbeidet er påbegynt)
- samhandling mellom kriminalomsorgen og pårørende (arbeidet er ikke påbegynt)

Gjennomføre en brukerundersøkelse blant innsatte/ domfelte for å kartlegge rasisme, diskriminering og spesielle behov.

Kriminalomsorgens utdanningscenter (KRUS) gjennomførte i 2007 en klimastudie av fengsler med høyt sikkerhetsnivå, hvor det blant annet ble stilt spørsmål til de innsatte vedrørende etnisk likebehandling. Studiet vil bli videreført i løpet av 2011 – 2013, blant annet ved at den også skal gjennomføres i fengsler med lavere sikkerhetsnivå. Studiet vil gi et godt kunnskapsgrunnlag om rasisme og diskriminering overfor innsatte/ domfelte i kriminalomsorgen.

Resultater av hele prosjektet: Foreligger ikke

Fremdriftsplan: Tiltaket, som består av ulike delprosjekter, skal gjennomføres i perioden 2009 – 2014.

Tiltak 48 Rådgivningskontor for kriminalitetsofre med spesialkompetanse i forhold til rasisme og diskriminering

Ansvarlig: Justis- og politidepartementet (JD)

Budsjett: Ikke spesifisert.

Målsetting for tiltaket: Dette kontoret skal kunne ta imot henvendelser fra kriminalitetsofre fra hele landet, og det skal kunne være en støtte for andre rådgivningskontorer.

Status: I Regjeringens handlingsplan for å fremme likestilling og hindre etnisk diskriminering 2009-2012 fremgår det under pkt. 9.6 Justissektoren at et allerede eksisterende rådgivningskontor for kriminalitetsofre skal tilføres spesialkompetanse i 2010 på rasisme og diskriminering.

I tildelingsbrev 2010 har Justisdepartementet bedt Kontoret for voldsoffererstatning om:

- Å kartlegge om det finnes slik spesialkompetanse på ett eller flere rådgivningskontor
- Hvilket rådgivningskontor som det eventuelt kan være aktuelt å tilføre slik spesialkompetanse
- Å legge til rette for deltakelse på relevante kurs for å tilegne seg slik spesialkompetanse

Vi har bedt om en tilbakemelding innen 31. mars 2010 og videre om rapportering i halvårsrapporten og årsrapporten.

Resultater: Foreligger ikke

Fremdriftsplan: Dette tiltaket hører under Sivilavdelingens ansvarsfelt (og ikke Kriminalomsorgen slik det står i handlingsplanen). Det er foreløpig ikke igangsatt og Justisdepartementet foreslår å endre gjennomføringsperioden til 2010-2011.

Tiltak 49 Pålegg om aktivt å søke meglerkandidater med minoritetsbakgrunn
Tiltak 50 Kompetanseheving i meglerkorpsset
Tiltak 51 Stormøter i saker som gjelder rasisme eller diskriminering.

Ansvarlig: Justis- og politidepartementet (JD)

Budsjett: Ikke spesifisert. Tiltakene skal dekkes innenfor budsjetttrammen til konfliktrådene. Den totale budsjetttrammen er styrket i 2009 og 2010.

Målsetting: Konfliktrådet er en viktig del av rettspleien og tilbyr mekling, tilrettelagte møter og stormøter mellom parter og andre berørte i konflikt som følge av et straffbart forhold eller sivile uoverensstemmelser av rettslig eller utenomrettslig karakter. Det er en målsetting at alle grupper i samfunnet skal ha det samme konfliktrådstilbudet og med samme høye kvalitet. Det er også en målsetting å legge til rette for mer bruk av konfliktråd i flere typer saker.

Status: Tiltakene inngår i tildelingsbrevet til Konfliktrådet for 2010.

Resultater: Foreligger ikke

Fremdriftsplan: Konfliktrådssekretariatet skal rapportere på tiltakene i tildelingsbrevet i halvårsrapporten 30. juni og årsrapporten 31. desember. Tiltakene skal gjennomføres i planperioden 2009 – 2012.

Tiltak 52 Integrere mangfoldsperspektiv i all opplæring på Politihøgskolen

Ansvarlig: Justis- og politidepartementet (JD)

Budsjett: Ikke spesifisert. Tiltaket blir dekket innenfor ordinære budsjetterammer.

Målsetting: Mangfoldsperspektivet skal være integrert i all opplæring på Politihøgskolen.

Status: Politihøgskolen forsøker å ivareta mangfoldsperspektivet i studietilbudene på bachelor- og masternivå og i videreutdanningene. Temaer som blir belyst og diskutert er blant andre:

- Sosial ulikhet
- Kultur og kulturelle verdier
- Fellesskap og yrkesutøvelse, herunder fordommer og stereotyper, kollektivets betydning for moralsk yrkesutøvelse samt lojalitet og kritikk
- Sosial påvirkning innad i politiet og mellom politi og publikum, herunder konformitet og sosial identitet
- Det flerkulturelle samfunnet og politiets møte med dette
- Kommunikasjon og konflikthåndtering, herunder interkulturell kommunikasjon og tillit og mistillit i politiets kommunikasjon med publikum
- Politilære og yrkesetikk, herunder politiets håndtering av rasisme
- 'Police and Diversity' (valgfritt fordypningsemne)
- Forebyggende arbeid – barn og unge, blant annet med fokus på mangfoldsperspektivet (valgfritt fordypningsemne)
- *Flerkulturell forståelse og mangfold* (videreutdanning som gir 15 studiepoeng)

Resultater: Temaene er innført og vil bli videreført.

Fremdriftsplan: Fra høsten 2010 innføres: Konflikthåndtering i et flerkulturelt samfunn (bygger på Flerkulturell forståelse og mangfold eller tilsvarende studium på minimum 15 studiepoeng)

Tiltak 53 Retningslinjer for å motvirke diskriminering

Ansvarlig: Justis- og politidepartementet (JD)

Budsjett: Ikke spesifisert. Tiltaket blir dekket innenfor ordinære budsjetter og egne prosjektmidler.

Målsetting: Innføre retningslinjer for å motvirke diskriminering.

Status: Plan for mangfold i politi- og lensmannsetaten (2008-2013) er forankret i Overordnet personalpolitikk (2008-2013), og ble utarbeidet for å målrette og systematisere politidistriktenes mangfoldsarbeid i planperioden. Planen ansvarliggjør politimestrene i forhold til å motvirke diskriminering. Politidistriktene bruker disse to dokumentene i utformingen og oppdateringen av den lokale personalpolitikken.

Resultater: Foreligger ikke

Fremdriftsplan: Tiltaket skal gjennomføres i perioden 2009- 2012.

Tiltak 54 Kartlegging av hvorfor studenter/ansatte begynner og slutter i politiet

Ansvarlig: Justis- og politidepartementet (JD)

Budsjett: Ikke spesifisert. Tiltaket blir dekket innenfor ordinære budsjетtrammer.

Målsetting: Finne årsaken til at studenter/ansatte begynner og slutter i politiet

Status: ”StudData-prosjektet” er et forskningsdesign og spørreskjema som er utviklet ved Senter for profesjonsstudier ved Høgskolen i Oslo. Designet er tilpasset politistudier og inneholder en rekke politispesifikke spørsmål og fokus på sosialisering inn i politirollen. Følgende rangeres som viktigst ved valg av Politihøgskolen:

- Interessant yrke
- Samfunnsnyttig
- Anledning til å hjelpe andre
- Mulighet for spenning og action
- Sikkerhet mot arbeidsledighet
- Mulighet for selvstendig arbeid

Det er fra Politidirektoratets side ikke gjennomført en kartlegging av hvorfor ansatte begynner/slutter i politiet.

Resultater: Foreligger ikke

Fremdriftsplan: Med utgangspunkt i ”StudData-prosjektet”, vil det høsten 2010 bli startet opp et stort internasjonalt forskningsprosjekt: ”Recruitment, education, and careers in the police: A European longitudinal and comparative study. Prosjektet vil følge politistudenter i minst 8 europeiske land med spørreundersøkelser når de starter og avslutter utdanningen, og 3, 6, 12 og kanskje 20 og 30 år ut i karrieren. Hensikten er å kartlegge hva som skjer med motivasjonen for yrket, verdier og holdninger, syn på hva som er viktig kunnskap for politiet, syn på politiarbeid, på publikum, på kriminelle og ulike samfunnsspørsmål. Prosjektet vil også følge opp dem som slutter i politiet for å finne ut hva som gjorde at de sluttet og hva som eventuelt skal til for å få dem til å komme tilbake til politiet. Prosjektet er initiert av forskningsavdelingen ved Politihøgskolen.

Toll- og avgiftsetaten

Tiltak 55 Øke andel medarbeidere med minoritetsbakgrunn i Toll- og avgiftsetaten

Ansvarlig: Finansdepartementet (FIN)

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene dekkes innenfor ordinære budsjетtrammer

Målsetting: Å øke andel medarbeidere med minoritetsbakgrunn i Toll- og avgiftsetaten

Status: Etaten har hatt fokus på økt kunnskap om flerkulturell intervjueteknikk og mangfoldsledelse. Mangfoldsledelse har også vært tema i lederutviklingsprogrammet 2009.

Personer med minoritetsbakgrunn har blitt oppfordret til å søke når ledige stillinger har vært utlyst. Regelen er at minst en kandidat innkalles til intervju. Det etterstrebes å gi kandidater med minoritetsbakgrunn prioritet når likestilte kvalifikasjoner foreligger ved tilsetting.

Resultater: Det er en økning i etaten når det gjelder antall ansatte med ikke etnisk norsk bakgrunn med 0,4 prosentpoeng (8 personer) siste år til 3,5% i 2009. Økningen finner vi både i direktoratet og i regionene. Vi ser dette som et resultat av økt fokus, kompetanse og arbeidsinnsats på området. Samlet sett ser vi også en økning i antall søkere med minoritetsbakgrunn som blir innkalt til intervju. Manglende faglige og språklige kunnskaper utgjør den vanligste årsaken til at søkere i denne gruppen ikke oppnår tilsetting.

Fremdriftsplan: Etaten vil fortsette profileringsarbeidet rettet mot denne gruppen. I 2010 vil vi tilrettelegge for rekruttering på eget nettsted rettet mot personer med minoritetsbakgrunn.

Tiltak 56 Informasjonsmateriell til reisende som har vært gjennom tollkontroll

Ansvarlig: Finansdepartementet (FIN)

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene dekkes innenfor ordinære budsjетtrammer

Målsetting: Å utarbeide informasjonsmateriell til reisende som har vært gjennom tollkontroll. Det skal informeres om hvorfor og hvordan en tollkontroll gjennomføres. Videre skal det legges bedre til rette for kontakt med overordnet tollmyndighet i etterkant av en tollkontroll.

Status: Forslag til brosjyre er utarbeidet. Det gjenstår en del redaksjonelt arbeid før brosjyren står ferdig.

Resultater: Forsinkelse i utarbeidelse av brosjyre

Fremdriftsplan: Neste møte i redaksjonen er 3.mars 2010.

Tiltak 57 Seminar om kulturelle utfordringer i kontrollsituasjoner

Ansvarlig: Finansdepartementet (FIN)

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene dekkes innenfor ordinære budsjетtrammer

Målsetting: Gjennomføre seminar om kulturelle utfordringer i kontrollsituasjoner

Status: Ett seminar avholdt, 15.-17. april 2009

Resultater: Økt kompetanse og oppmerksomhet på dette tema blant ansatte i kontrolltjenesten.

Fremdriftsplan: Avsluttet, men mulig oppfølging i 2010- 2012.

Valg

Tiltak 58 Tiltak for å fremme økt valgdeltakelse blant personer med innvandrerbakgrunn

Ansvarlig: Kommunal- og regionaldepartementet og Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Budsjett: IMDi fikk tilsagn på inntil kr 700 000 fra KRD til dette arbeidet og direktoratet har satt av egne ressurser i form av månedsverk og driftskostnader. Det er brukt omlag 18 månedsverk, inkludert koordinering, på prosjektet. Fordeling av månedsverk varierer en del mellom de regionale enhetene i IMDi, med størst andel og innsats i områder der det er høyest innbyggertall med innvandrerbakgrunn.

Regnskapet for 2009 viser følgende utgifter:

1. Utvikling, oversettelser og trykking av informasjonsmateriell kr 199 300,94
2. Distribusjon av materiell og brev, kjøp av annonseplass kr 200 000,-
3. Valgmobiliserende arrangementer kr 300 000,-

Målsetting: Bidra til at personer med innvandrerbakgrunn i økende grad deltar i valg. Resultatkravet er at andelen skal øke sammenliknet med stortingsvalget i 2005.

Status: I forbindelse med Valg 09 ble følgende gjort:

I samarbeid med Kontaktutvalget mellom innvandrerbefolkningen og myndighetene (KIM) har IMDi spredt kunnskap om fremgangsmåten ved valg og hvorfor det er viktig å bruke stemmeretten. IMDi har tilpasset og oversatt KRDS valgfilm og husstandsbrosjyre til 8 språk (to ekstra språk i nettversjonen). Frivillige organisasjoner og innvandrerorganisasjoner har fått bistand til å mobilisere i egne nettverk, bl.a. gjennom samarbeid om møter med politikere, arrangementer i trossamfunn og grupper på nettet. Det er etablert samarbeid med de politiske partiene og innvandrerorganisasjonene, som et viktig grunnlag for videre mobiliseringsarbeid.

20 valgmobiliseringsmøter er gjennomført i 15 fylker, med samlet over 1000 deltagere fra bl.a. innvandrerorganisasjoner. Informasjon er formidlet på festivaler (bl.a. Mela), til trossamfunn og på nettsider ("rapvalg"). Tilbakemeldinger fra deltagerne i mobiliseringsmøtene tyder på at de fikk et godt grunnlag for videre mobilisering på egne arenaer. IMDi har også oppfordret til deltagelse blant studenter og ungdom gjennom annonsering i magasiner, aviser og på nettstedet.

5500 postkort (på ulike språk) med oppfordring om å bruke stemmeretten er sendt over 700 organisasjoner for utdeling og videreformidling. 400 valgplakater er sendt offentlige instanser som bibliotek, frivillighetssentraler, introduksjonssentre og lokale NAV-kontorer. På IMDis initiativ og med bidrag fra IMDi sendte Stortinget ut 28 000 brev til nye statsborgere. Flere

fylkesmenn har distribuert IMDi's informasjonsbrev sammen med invitasjon til statsborgerseremoniene, og de har oppfordret til valgdeltagelse i seremonitalene. Alle minoritetsrådgiverne på videregående skoler har fått informasjon om Stortingets omvisningstilbud og valgmateriell til bruk i forbindelse med skolevalgene. En ukes annonsering på T-banen i Oslo er sett av 350 000 mennesker (kilde: JCDecaux).

Resultater: IMDi's tiltak har primært vært rettet mot grupper med lav valgdeltagelse, førstegangselgere og nye statsborgere. Generelt har ikke valgdeltagelsen blant innvandrere økt (siden 2005), men variasjonen etter landbakgrunn er stor. Blant velgere med afrikansk bakgrunn har deltagelsen økt med 7 prosentpoeng. Antall velgere med irakisk, iransk og pakistansk bakgrunn har også økt. Innvandrere med østeuropeisk og tyrkisk bakgrunn trekker deltagelsen ned. Årsakene til variasjonen i valgdeltagelsen er sammensatte. Økt deltagelse følger vanligvis botid i landet, men denne gangen er det ikke de med kortest botid som har lavest deltagelse.

En undersøkelse fra SSB viser at bare 52 prosent av innvandrere med norsk statsborgerskap benyttet stemmeretten ved stortingsvalget i 2009. Den generelle valgdeltakelsen var på 76,4 prosent. Forskjellene mellom deltagelsen for kvinner og menn har jevnet seg ut. Ved stortingsvalget 2009 var valgdeltakelsen til innvandrere med norsk statsborgerskap 24 prosentpoeng lavere enn den generelle valgdeltakelsen på 76,4 prosent. Valgdeltakelsen til innvandrere med norsk statsborgerskap har holdt seg stabil på dette nivået de tre siste stortingsvalgene, men har sunket siden valget i 1997 da den var på 63 prosent.

Fremdriftsplan: IMDi vil oppdatere rapporten "Hvem stemmer og hvorfor? Om ulike etniske gruppers valgdeltagelse" i 2010.

Kultur og media

Tiltak 59 Krav til rapportering om kulturelt mangfold.

Ansvarlig: Kulturdepartementet (KUD).

Budsjett: Dekkes innenfor ordinære budsjetttrammer

Målsetting: Bidra til å sikre at kulturelt mangfold blir et gjennomgående og selvsagt trekk ved norsk kulturpolitikk.

Status: KUD har innført krav til rapportering om kulturelt mangfold i tilskuddsbrev og tildelingsbrev til kulturinstitusjoner fra og med budsjettåret 2009. Dette innebærer at institusjoner som mottar tilskudd må utarbeide langsiktige strategier for å ivareta det kulturelle mangfoldet i den ordinære virksomheten sin. Det påpekes spesielt at mangfoldsarbeidet bør forankres gjennom personalprofil, programprofil og publikumsarbeid. Alle tilskuddsinstitusjoner har fått krav om å rapportere på arbeid for kulturelt mangfold i tilskudds-/tildelingsbrev.

Resultater: KUD har mottatt rapporter fra tilskuddsmottakere for 2009 i løpet av mars og april/mai 2010. Resultater viser foreløpig at de fleste

tilskuddsmottakere rapporterer på aktiviteter med interkulturell profil og på publikumsarbeid rettet mot nye publikumsgrupper med minoritetsbakgrunn. Noen har rapportert på endring av personalprofil. Mange institusjoner rapporterer imidlertid ikke om utarbeidede strategier for å styrke kulturelt mangfold. Museenes rapporter foreligger ikke før i juni.

Fremdriftsplan: Rapporteringen om arbeidet for kulturelt mangfold vil bli fulgt opp i styringsdialogen.

Tiltak 60 Grunnlovsjubileet 2014

Ansvarlig: Kulturdepartementet (KUD)

Budsjett: Ikke spesifisert

Målsetting: Kulturelt mangfold skal være et perspektiv i jubileumsmarkeringen, slik at markeringen bidrar til å forankre ideen om en norsk identitet i endring og synliggjøre kulturelt mangfold som en viktig og naturlig del av det norske samfunnet.

Status: Under planlegging

Resultater: Foreligger ikke

Fremdriftsplan: Arbeidet skal gjennomføres i perioden 2009 - 2014

Tiltak 61 Forskning på mediebruk blant personer med innvandrerbakgrunn

Ansvarlig: Kulturdepartementet (KUD)

Budsjett: 2,9 mill kroner. (Dette er samlet bevilgning til Rådet for anvendt medieforskning. Bare en del av dette går i praksis til tiltak med likestillingsformål, jf nedenfor.)

Målsetting: Gi et overblikk over kultur- og mediebruk blant personer med innvandrerbakgrunn.

Status: Forskning på mediebruk blant personer med innvandrerbakgrunn er satt opp som ett av to prioriterte områder for virksomheten i Rådet for anvendt medieforskning (RAM) i 2009. Bl.a. følgende prosjekter mottok tilskudd fra RAM i 2009:

Jo Helle Valle: *"Parabolens betydning for identifisering og tilhørighet blant innvandrere i Norge. Fokus på innvandrerbarns kulturelle læring gjennom fjernsyn."* Kr. 200 000,-

Eivind Kalvatn: *"Innvandrerungdom versus etnisk norsk ungdoms digitale selvrepresentasjon og nettverkbygging i møte med den sosiale nettportalen Facebook."* Kr. 50 000,-

Statistisk sentralbyrå ved Odd Frank Vaage leverte i 2009 rapporten *Kultur og mediebruk blant personer med innvandrerbakgrunn. Resultat fra Kultur- og mediebruksundersøkelsen*

2008 og tilleggsutvalg blant innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Hele rapporten kan leses på [http: www.ssb.no](http://www.ssb.no).

Undersøkelsen er gjennomført med prosjektstøtte fra KUD.

Resultater: Foreligger ikke

Fremdriftplan: Bevilgningen er opprettholdt uendret og føringen om å prioritere forskning på mediebruk blant personer med innvandrerbakgrunn er gjentatt i budsjettproposisjonen for 2010.

Tiltak 62 Tiltaksplan for mangfold i NRK

Ansvarlig: Kulturdepartementet (KUD)

Budsjett: Ikke spesifisert. Dekkes innenfor ordinære budsjetttrammer

Målsetting: Å utvikle en tiltaksplan for mål for mangfoldsstrategien i NRK.

Status: Oppfølgingen av tiltaket ligger innenfor NRKs ansvarsområde. NRK rapporterer følgende:

NRK har de senere årene både satt mål knyttet til mangfold i programtilbudet samt igangsatt tiltak i organisasjonen for å sikre større mangfold i rekruttering og deltakelse i NRKs redaksjoner. NRK gir her en kort statusrapport for begge områdene, men viser til at programmålene også blir spesielt rapportert i selskapets årlige allmennkringkasterregnskap.

1. Bruken av NRKs tilbud:

- I den ikke-vestlige befolkningen har NRKs totale tilbud på alle plattformer 53 daglig dekning. NRK1 og nrk.no (inkludert yr.no) har høyest daglig dekning.
- Ikke-vestlig innvandrere hører mindre på radio enn snittet i befolkningen.
- Den ikke-vestlige innvandrerbefolkningen er ung og det gjenspeiles i mediebruken. Unge NRK-kanaler som NRK3 og mP3 når spesielt godt ut til denne gruppen sammenlignet med snittet i befolkningen.
- I tillegg er kanalen NRK Nyheter en radiokanal mange ikke-vestlige innvandrere lytter til.
- 37 % av den ikke-vestlige befolkningen bruker NRK1 daglig, 17 % NRK2 og 12 % NRK3.

2. Mål og tiltak for økt mangfold i NRK som organisasjon:

NRK har vedtatt følgende interne mål for økt mangfold i organisasjonen:

"NRK skal, som arbeidsplass, gjenspeile det mangfoldet som finnes i befolkningen. NRK skal bedre synligheten og identiteten i NRKs redaksjoner og programmer. Vår ambisjon er å ansette fast mellom fem og ti med flerkulturell bakgrunn i 2010."

NRK opplyser at for å nå målet er bl.a. prosjektet FleRe igangsatt. FleRe

rekrutterer og skolerer medarbeidere med flerkulturell bakgrunn. Praktikantene gjennomgår kurs og kompetansebygging i regi av NRKs kompetanseavdeling og Østlandssendingen. Siden oppstart har 25 personer vært inne som praktikanter. 11 av de 15 som er ferdige med kurset jobber i dag i NRK. Prosjektet ble i februar 2010 tildelt regjeringens Mangfoldspris for 2009.

I juryens begrunnelse sto det blant annet:

"Dette prosjektet viser tydelig at NRK ser på mangfoldsarbeid som en del av sitt samfunnsansvar, og ønsker å gjenspeile en virkelighet slik at flest mulig kan kjenne seg igjen. Juryen har lagt vekt på at NRK bidrar til å synliggjøre mangfoldet i samfunnet på en naturlig måte."

Resultater: Jf. omtale ovenfor

Fremdriftsplan: Tiltaket skal gjennomføres i 2009 og 2010.

Internasjonalt samarbeid og forpliktelser

Tiltak 63 Oppfølging av CERDs anbefalinger til Norges 19./20. rapport

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) i samarbeid med berørte departementer.

Budsjett: For tidlig å si noe om ev. budsjettmessige konsekvenser

Målsetting: Målsettingen med tiltaket er å sikre god gjennomføring av Norges forpliktelser etter FNs rasediskrimineringskonvensjon.

Status: Norges 19./20. rapport til FNs rasediskrimineringskomité (CERD) ble levert i november 2009. Antirasistisk Senter har fått tildelt kr. 200 000 for å koordinere arbeidet med en skyggerapport fra det sivile samfunn.

Resultater: Foreligger ikke

Fremdriftsplan: Det er ikke avklart når Norge vil bli eksaminert av rasediskrimineringskomiteen. Vi legger til grunn at eksaminasjonen blir i 2011. Norge vil deretter motta komiteens anbefalinger, som vil bli vurdert og eventuelt fulgt opp med nødvendige tiltak.

Tiltak 64 Oppfølging av ECRIs fjerde landrapport om Norge

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) i samarbeid med berørte departementer.

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene dekkes over flere departementers budsjetttrammer.

Målsetting: Målsettingen med tiltaket er å styrke arbeidet for likestilling og ikke-diskriminering og å sikre en god kommunikasjon med den europeiske kommisjon mot rasisme og intoleranse (ECRI).

Status: BLD og departementene var kjent med ECRIs rapportutkast og anbefalinger under utarbeidelsen av handlingsplanen, og har tatt anbefalingene i betraktning i arbeidet med planen. ECRIs fjerde rapport om Norge ble delt ut til referansegruppen for handlingsplanen.

Fremdriftsplan: ECRI har varslet at de legger opp til en midtveisevaluering i 2011, en såkalt interimrapportering, på noen av de gitte anbefalingene, jf. handlingsplanen s. 59. ECRI anmoder om prioritert oppfølging fra norske myndigheter når det gjelder 1) videreutvikling og rettslig håndheving av aktivitetsplikten, 2) bruk av tolk i helse- og rettsvesen, 3) rasistisk profilering fra politi, tollere og immigrasjonsmyndigheter. ECRIs neste helhetlige rapportering vil foregå i 2013.

BLD vil koordinere oppfølgingen av anbefalingene overfor berørte departementer.

Tiltak 65 Øke frivillige organisasjoners deltakelse i PROGRESS

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD)

Budsjett: Utgiftene dekkes innenfor ordinære budsjetttrammer, jf. omtale under status og dekning av utgifter til egenandeler til prosjekter under PROGRESS.

Målsetting: Å tilrettelegge for at frivillige organisasjoner skal delta i EUs rammeprogram PROGRESS gjennom målrettet informasjon om utlysning av prosjektmidler og muligheter for dekning av egenandel.

Status: Utlysninger under Progress programmet vedrørende bekjempelse av blant annet etnisk diskriminering har i 2009 vært rettet mot nasjonale myndigheter eller frivillige organisasjoner på EU-nivå. Det har ikke vært mulig for frivillige organisasjoner på nasjonalt nivå å fremme søknad.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har gitt Likestillings- og diskrimineringsombudet i mandat å opptre som nasjonal koordinator, tilrettelegger og søker på utlysninger under PROGRESS for aktiviteter i 2009 og 2010. Det er et krav om å dekke en egenandel på minimum 20 prosent i de prosjektene som innvilges støtte.

Likestillings- og diskrimineringsombudet har i 2009 og 2010 fått støtte fra PROGRESS programmet til å gjennomføre bevisstgjøringskampanjen "Fostering good practices in the workplace" (Mangfold på ordentlig!) for å øke kompetansen blant norske arbeidsgivere, arbeidslivets parter og allmennheten generelt om kravene – og mulighetene – som ligger i de nye bestemmelsene om aktivitets- og rapporteringsplikt. Kampanjene er støttet av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet med henholdsvis 75 000 Euro i 2009 og 30 000 Euro i 2010. Helsedirektoratet vil bidra med 34 213 Euro i 2010 til prosjektet,

Resultater: Det var en stor interesse for LDOs kampanje i 2009 blant målgruppene for kampanjen. Kampanjen avdekket et stort behov for informasjon og opplæring i diskrimineringslovgivning og aktivitets- og rapporteringspliktene. Om lag 1 000 personer

deltok på de regionale seminarene og den nasjonale ekspertkonferansen som ble avholdt i 2009.

Fremdriftsplan: Departementet vil følge opp de utlysninger som kommer under Progress programmet i 2010, med tanke på å utnytte de mulighetene som måtte komme til å søke om støtte til tiltak for å fremme likestilling og hindre diskriminering på ulike grunnlag.

Tiltak 66 Styrke arbeidet for likestilling og mot etnisk diskriminering i nordisk samarbeid.

Ansvarlig: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD)

Budsjett: Ikke spesifisert. Utgiftene dekkes innenfor ordinære budsjetttrammer

Målsetting: BLD skal, gjennom arbeidet i Ministerrådet for likestilling, aktivt skal støtte opp under arbeidet for å utvide det nordiske samarbeidet til å omfatte ulike diskrimineringsgrunnlag, herunder diskriminering på grunnlag at etnisitet.

Status: Flere av de nordiske landene er nå i ferd med å reorganisere likestillings- og diskrimineringsområdet. Til nå har det vært kjønn som de nordiske likestillingsministrene har hatt som felles arbeidsområde. Det er nå startet en prosess for å drøfte om dette samarbeidet bør utvides til å gjelde flere diskrimineringsgrunnlag i tråd med de nasjonale prosesser. Dette omfatter også spørsmålet om et mer formelt nordisk samarbeid knyttet til å bekjempe etnisk diskriminering.

Resultater: Foreligger ikke

Fremdriftsplan: Tiltaket skal gjennomføre i hele planperioden 2009- 2012.